

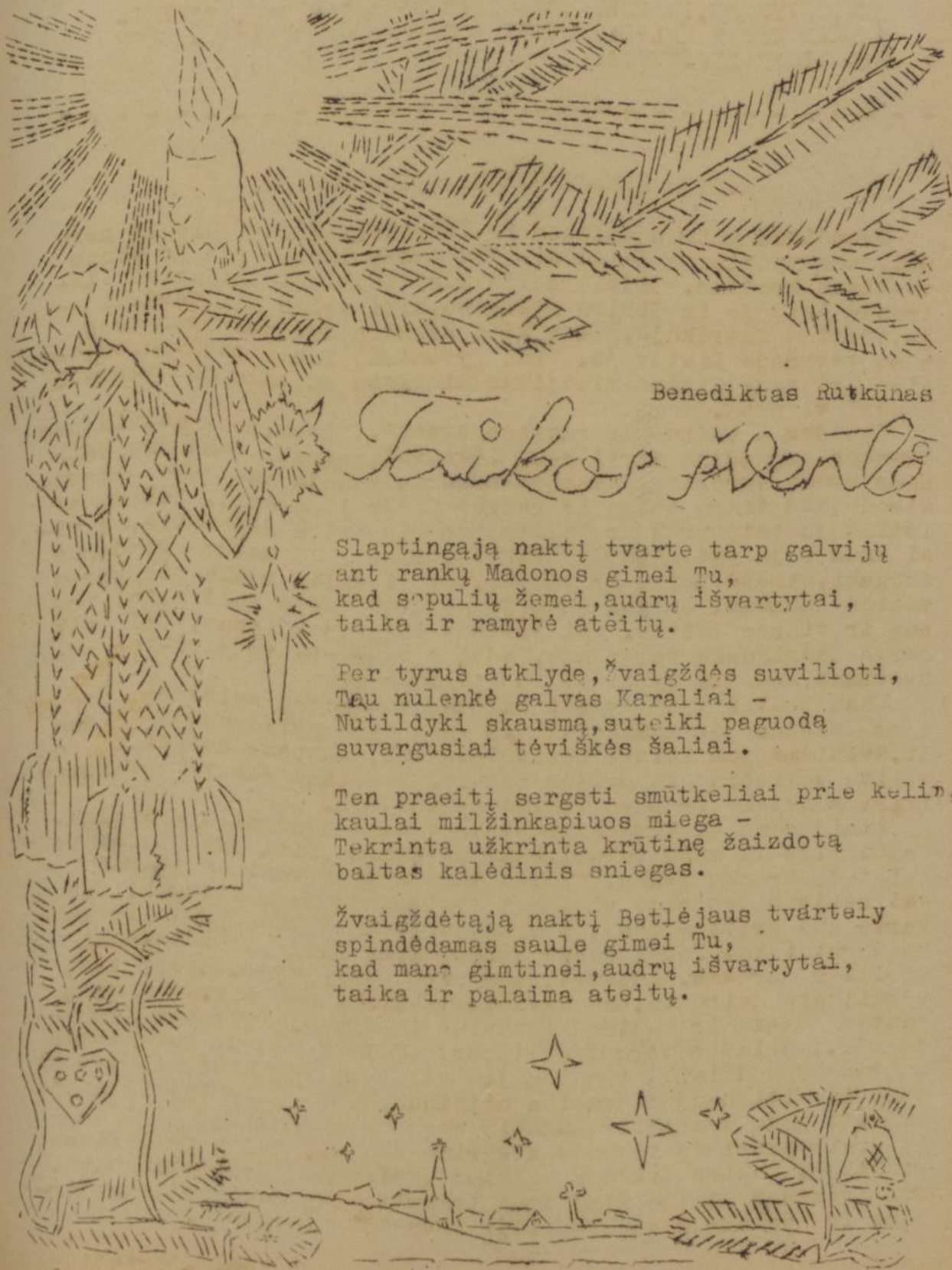
APŽVALGA

LIETUVIŲ INFORMACINIS KULTŪRINIS LEIDINYS

Nr. 5

1945 m. gruodžio 20 d.

NÜRTINGEN

Benediktas Rutkūnas

Taikos šventė

Slaptingąją naktį tvarte tarp galvių
ant rankų Madonos gimei Tu,
kad sėpulių žemei, audrų išvartytai,
taika ir ramybė ateitų.

Per tyrus atklyde, žvaigždės suvilioti,
Tau nulenkę galvas Karaliai -
Nutildyk skausmą, suteiki paguodą
suvargusiai tėviškos šaliai.

Ten praeitį sergsti smūkeliai prie kelin,
kaulai milžinkapiuos miega -
Tekrinta užkrinta krūtinę žaizdota
baltas kalėdinis sniegas.

Žvaigždėtąją naktį Betlėjaus tvartely
spindėdamas saule gimei Tu,
kad mano gimtinei, audrų išvartytai,
taika ir palaima ateitų.

KALĖDŲ ŠVENČIŲ PROGA "APŽVALGOS" KOLEKTYVAS SVEIKINA SAVO NEMAŽĄ BŪRĮ SKAITYTOJŲ IR BENDRADARBIŲ, TEIGIANT TEVYNĖS LAISVĖS ILGESYS IR JOS MEILĖ SUJUNČIA VISUS MŪS MINTIMIS SU MŪSŲ BROLIAIS IR SESĖMIS ČIA IR TEN, TEVYNĖJE, IR TOLI ESANČIAIS UŽ JOS SIENŲ. TIKĖKIME, KAD KITAS KALĖDAS ŠVĘSIME SAVOJE PASTOGĖJE - MŪSŲ BRANGIOJE LIETUVOJE.

RAMYBĖ ŽEMĖJE GEROS VALIOS ŽMONĖMS

Švenčiame antras Kalėdas be Tėvynės. Siem, kaip ir pernai, mums ypatingos Kalėdos. Mūsų tauta išblaškyta po visus švėtimus kraštus. Didelė dalis mūsų tautiečių žiauriai ištremta Azijoje ir Sibiro dykumose, kiti esame čia, Vokietijoje, treči - Amerikoje, o dar kiti švenčia Kalėdas brangioje mūsų tėvynėje Lietuvoje. Visų gyvenimas labai nevienodas, tačiau Kristaus gimimo minėjimas mintimis sujungs mus visus į bendrą vienetą.

Kalėdos - taikos ir ramybės šventė. Tiesa, nebegaudžia patrankos, negąsdina mirtį nešą lėktuvai, nedreba žemė nuo baisaus bombų sprogimo, padangės neberaudonuoja nuo karo gaisrų. Atrodo, kad tikra taika ir ramybė atėjo į pasaulį. Tačiau ar ištikrųjų taip yra? Ar galime mes šia taika džiaugtis, ar visi žmonės ją patenkinti? Kristus, prieš 1945 metus gimdamas žmogumi, atnešė taiką ir ramybę, bet ši taika tenka tik geros valios žmonėms. Ir kol žmonija neturės geros valios, tol nebus ir tikros taikos. Kai vartome istorijos lapus, tai tik karus daugiausia terandame. Kodėl žmogus yra toks piktas su tvėrimas, kad tik pykti ir žudyti temoka?

Mūsų tautai tako švęsti Kalėdas įvairiose salygoje. Šventėme Kalėdas dar anais laikais rusų caro priespaudoje būdami, šventėme jas laisve besidžiaugdami, šventėme bolševikų, o vėliau vokiečių okupacijos metais, švenčiame jas vėl šiandien laisvės neteke ir savo likimo nežinodami.

Atsidūrėme svetimame krašte, gyvename nenormalų gyvenimą. Vedaugelis iš mūsų teturi kokią užsiėmimą, kiti praleidžia veltui taip brangų laiką. Tačiau toks mūsų gyvenimas tikrai ilgai nesitęs, nebūsime visuomet svetimą duona maitinami. Vieną kartą juk grįšime mes į tėvynę, kur reikės daug proto ir rankų darbininkų. Todėl dabar išnaudokime laiką, besiruošdami ateities darbams. Anuomet, rusų caro vergijoje, didieji mūsų vyrai, kaip Maironis, Basanavičius, Kudirka ir kiti, kėlė mūsų tautos dvasią ir žadino lietuvius iš miego. Maironis kalbėjo: "...pagimdys vargai galiūnus..." Ir neveltui buvo poeto - pranašo žodžiai. Šiandien jie vėl turi skambėti, vėl vargai turi iškelti naujus dvasios milžinus, kurie sugebėtų iš naujo žadinti mūsų dvasią ir aukotis tėvynės gerovei.

Greit prasidės tėvynės atkūrimo darbas. Tad nepalūškime dvasioje. Būkime dvasios milžinai, kaip mūsų protėviai buvo. Šis Kristaus gimimo minėjimas tesustiprina mus naujiems darbams ir žygiams mūsų brangioje tėvynėje Lietuvoje.

Kun. A. Bertašius

Andrius Mironas

N A U J A S V E I D A S

1

Pirmieji žingsniai buvo labai sunkūs. Su kiekvienu kojos pakėlimu smilkinuose mušė tartum kūjo smūgiai. Visą kūną išpylė gausus prakaitas. Rankos ir kojos virpėjo smulkiu drūgiu. Kvėpuojant oras atrodė kaip įkaitintas ir džiovino gerkles.

Į pasivaikščiojimo pabaigą Valentino širdis ėmė silpniau mušti. Prie kojų, rodos, buvo pririšti sunkūs svoriai.

Kaip iš po žemės išgirdo jis seselės balsą:

- Užteks šiai dienai. Dabar gulk.

Tarytum rugių maišas griuvo Valentinas į lovą. Seselė jį prilaukė. Ilgai ilgai Valentinas galėjo tik trukčiojančiai alsuoti. Mintys nesirišo. Veidas dregė.

- Gerti...

Seselė padavė puodelį virinto vandens. Užjausdama, perbraukė ranka Valentino plaukus. Pažvelgė į jos pilkas akis. Malonus ir jaunas veidas spindėjo švelnia užuojauta.

- Ar galiu gauti veidrodį?... - Valentino balsas nedrasiai skambėjo. - Noriu pažiūrėti kaip atrodo dabar mano veidas.

Seselė išėmė iš balto chalato kišenės apskritą veidrodėlį ir pakišo jį ties Valentino veidu. Nusišypsojusi tarė:

- Jei užauginsi ūselius, tai būsi dar gražesnis kaip buvai.

Iš veidrodžio į Valentiną žvelgė visai svetimas ir naujas veidas. Bombos skeveldra jo veido bruožus pakeitė iš pagrindų. Abiejų smilkinų plaukai su šaknimis ir oda raute buvo išrauti. Toje vietoje oda pasidarė rausvesnės spalvos. Ryšy su odos susitraukimu smilkinuose po operacijos, Valentino abiejų antakių galai, ties akių kampais buvę nuleisti, dabar gražiai išsitiesė ir net rodė kryptį labiau į viršų, o kaktą atrodė žymiai platesnė. Nosies sužeidimas po operacijos panaikino nosies kaulo dalį ir gražiai ištiesino buvusią kuprelę. Tik baurus raudonas randas ties pat viršutine lūpa tiesėsi nuo panosės duobelės iki dešiniojo lūpų kampo. Dar keli randai ant smakro ir kaklo buvo nežymūs.

- Aldona manęs visai nepažins... - sušnabždėjo Valentinas pasibaisėdamas visišku savo veido pasikeitimu.

- Ką pasakei? - seselė pasilenkė ties juo, meiliai žiūrėdama į Valentino akis.

- Sakau, kad žmona manęs nepažins.

Seselės akyse kažkas užgėso. Nusivylimo ir nuostabos kupinas klausimas davė Valentinui suprasti, kad grakščioji Ina jam neabejinga.

- Kaip? Tai tu vedęs? - pratarė ji ir, kad nuslėptų savo jausmus, tuoju pakeitė toną: - Aš nė galvot negalvojau, kad tu esi jau vedęs...

Valentinas nusišypsojo.

- Jau aštuoneri metai... Ir dukrelę turiu. Jai dabar bus šešti metai... Kažin, ar jos dar tebegyvos? Gyveno Heidelbergė... Dar tada nemaniau, kad sąjungininkai taip greit atskirs mus...

Seselė Ina sėdėjo nuleidus galvą. Paskui greit pažvelgė į rankinį laikrodį.

- Aš jau turiu eiti... Užeisiu vakare temperatūros pama-
tuoti.

Nė nepažvelgusi į Valentina, pakilo ir slėpdama nuo jo sa-
vo veidą, greitais žingsniais išėjo pro duris. Valentinas ty-
lėdamas sekė ją akimis.

- Gaila mergaitės...- tarė pats sau.

Ina jam patiko. Joje buvo kažkas, kas traukė Valentina. Gal
tai vienoda profesija juodu artino? Ji taip pat muzikė...

Kvietė išėjus iš ligoninės ją aplankyti ir suruošti šeimyni-
nį koncertą - jis pagrotų smuiku, o ji jam akompanuotų. Jis
su džiaugsmu sutiko, o ji žadėjo pakviesti savo gerus pažįs-
tamus - inteligentingus ir kultūringus vietinius austrus. Ji
iš geros šeimos, išauklėta ir taktiška... Su ja būtų malonu ir
ramu gyventi...

Valentinas pakratė galvą. Kas jam? Nejau jis užmiršo, kad
Aldona jam brangesnė už viską? O jo mintys siekia kitos... Ar-
gi Ina būtų ji per mėnesį taip užbūrusi? Stebėtina, kad 35 me-
tų vyras, mylįs savo žmoną, o be to pergyvenęs įvairių meilės
nuotykių, galėtų taip greit pasiduoti panašioms monams. Ne, tai
praeis, kaip prasidavo daugelis kitų tokių pagundų ir pasiutiš-
kų naktų... Juk ir jos nesugebėdavo išmušti ji iš pusiausvy-
ros, o surimtėjęs jis biauředavosi tomis orgijomis ir pklydi-
mais...

Prieš akis jam stojo Aldona. Taip, tik ji viena per 8 metus
suprasdavo jo paklydimus, įvertindavo jo atgailavimą ir mokė-
davo jam atleisti, kaip kad motina atleidžia išdykusiam vaikui.
Ji visada juodavo jo neištikimybę, bet visada būdavo tyli ir
rami, nes žinojo, kad jis ją myli ir nekeis į nieką. Kažin, ar
ji dar tebėra gyva? Kaip mažytė Danutė jaučiasi? Juk Valen-
tiną šešeris mėnesius nematė savo šeimos. O per tą laiką juk
krito ne tik Heidelbergas, kuriame laukia jo žmona, bet ir Lin-
zas, kur jis dabar guli po operacijos. Karas, kuris juos laiki-
nai buvo išskyres, faktiškai pasibaigė. Europa eina naujais
taikos keliais... Greičiau, greičiau pasiekti šeimą ir kartu
su ja muštis pirmyn gyvenimo bangomis... siekti šeimos lai-
mės ir gerbūvio...

Dar ilgai įvairios mintys ir svajonės kamavo ligonį, kol pa-
galiau nuvargęs Valentinas užmigo neramiu miegu.

O seselės Inos paliktas ant staliuko veidrodelis atšvietė
miegančio Valentino veidą...

2.

Išrašytas iš ligoninės ir gavęs visus kelionės dokumentus,
Valentinas stovėjo prie durų, spausdamas seselės Inos ranką.
Išbalusiame po ligos veide spindėjo pora gyvų akių ir juoda-
vo virš lūpų dailūs ūseliai, slėpdami biau rūjį randą.

- Turiu ieškoti savo priesaikos, Ina. Ačiū tau už slaugymą
ir visą rūpestį... Tavęs aš ilgai neužmiršiu...

Ina ramiai pažvelgė į Valentina:

- Žinau, kad mes, moterys, silpnos... Bet juk mes visos tokios,
ypač jei esame varge... Aš su tavim atsisveikinu, bet tikiuosi,
kad ir aš, silpna mergaitė, būsiu tau kada nors reikalinga, tai...

neužmiršk... neužmiršk aplankyti mane, kai tau bus auku... Su-
diev... Laimingai pasiek Heidelbergą...

Valentinas nepajuto kaip jos ranka išslydo ir pati Ina din-
go už durų. Jos žodžiai dar skambėjo Valentino ausyse, o švel-
nus jos kvėpalų aromatas dar jautėsi vėsiam gegužės ore.

Tartum vydamas šalin gražiąją pagundą, Valentinas pakratė
galvą ir atsidusęs ryžtingai nužengė gatvę.

"Mes visos tokios, jei esame varge..." Šie Inos žodžiai Va-
lentinui atrodė gali būti pranašingi. Juk Aldona liko be jo
paramos, viena su mažu vaiku svetimame krašte... Pinigu, kurinos
jis jai paliko, galėjo nepakakti... O antra vertus, jos angli
kalbos mokėjimas gali išeiti ne į naudą jų santykiams... Su-
sikalbėdama su amerikiečiais, gali paslysti...

Valentinas nusispiovė.

- Kokių velnių aš čia pavyduliauju ir be reikalo save ner-
vuoju? - kuone garsiai išspruko jam. - Ar yra tam koks pag-
rindas? Ne... O gal? Juk anais metais Aldona koketavo su An-
tanu ir pati man prisipažino net bučiavusis su juo... Kažin,
ar nebūvo jų tarpe daugiau ko?... O čia, Vokietijoje, ar nerō-
dė ji simpatijų anam karo gydytojui Berlyne?...

Valentinas sustojo. Apsisivalgė ir, nematydamas nieko artī,
pusbalsiu pratarė:

- Beprodis. Idiotas. Gana, gana. Dar, ką gero, aš iš tikro pa-
sidarysiu pavydus...

Priėjęs geležinkelio stotį, apsirūpino bilietu ir rūpinda-
masis išvykti, užmiršo savo neramias mintis.

Münchenas, Regensburgas, Nürnbergas, Frankfurtas. Visą tą ke-
lionę Valentinas atliko per dvi savaites, kai kur naudodamasis
traukiniais, rečiau sunkvežimiais, o daugiau eidamas pėsčias.
Sąjungininkai užėmę Vokietiją dar ne visur suspėjo sutaisyti
susisiekimo kelius. Trūko riedmenų, kuro, kliudė suardyti til-
tai ir sunaikintos stotys. Tačiau nuo Frankfurto prie Maino
Valentinas kiek lengviau galėjo pasiekti Heidelbergą. Išlipęs
iš elektrinio traukinio, pasuko pažįstamomis gatvėmis savo bu-
tū link.

3.

Visiškai nuo karo ir bombų nenukentėjusio miesto išvaizda
ir net pagyvėjęs mieste judėjimas dėl amerikiečių kariuome-
nės gausumo rodė Valentinui, kad jo šeima turi būti dar čia,
Heidelbergė.

Priėjęs prie savo buto, atydziai dairėsi aplink, be nepana-
tys kur bėgiojančios Danutės ar Aldonos, einančios į krautuvę.
Tačiau visur matė tik nepažįstamus veidus.

Duris atidariusi šeimininkė abejingai paklausė:

- Was wünschen Sie, bitte?

Valentinas šypsojosi ir ieškojo žodžių, kuriais primintų
šeimininkei, kad tai jis, Aldonos vyras, Herr Tarutis... Staiga
jam blykstelėjo mintis, kad po veido operacijos šeimininkė jo
nepažįsta. Šypsena dingo nuo jo veido. Atsiprašančiu tonu
paklausė, ar čia gyvena ponis Tarutienė.

Gavęs neigiamą atsakymą, iš karto apstulbo, nežinodamas kas
daryti ir pastebėjęs, jog šeimininkė rengiasi uždaryti duris,
paklausė:

- Ar nežinote kur ji persikėlė?

Širdis ėmė mušti smarkiau, belaukiant atsakymo. Klausia įtempta.

- Išvyko į kažkokį lagerį. Atvažiavo amerikiečiai ir išvežė sunkvežimiu, o kur - nežinau...

Automatiškai linktelėjo galvą... Durys užsitrenkė ir kartu su jų trenksmu širdyje tarytum kažkas nutrūko. Visokios mintys, nujautimai, spėliojimai be tvarkos skverbėsi į samonę...

Staiga atsipeikėjęs Valentinas pasijuto dar tebestovįs prie uždarytų durų. Pamažu apsisuko ir vėl sustojo, nežinodamas kas daryti. Panašus momentas jau buvo jo pergyventas, kai Berlyne sustojo prie degančios namų slėptuvės, kurioje, jam nesant namie, aliarmo metu turėjo būti pasislėpusi jo šeima... Tik aną kartą jam buvo atėjusi galvon mintis, jog Aldona ir Danutė žuvo... O dabar pirmoji jo mintis - kad žmoną išvežė koks amerikietis, gal pas save į namus... Aną akinirkšnį Berlyne jo akys pasruvo ašaromis ir nesulaikoma rauda apėmė jo krūtinę... Dabar gi kraujas stingo baime ir pavydu... Jis matė Aldoną kito vyriškio glėby ir vien nuo to apmaudo jam darėsi tamsu akyse. Tačiau tuo pat tą mintį nuginė šalin.

Apsidairė. Prisiminė kelių pažįstamų adresus ir sparčiu žingsniu pasuko artimiausio lietuvių buto link.

Tačiau nė vieno pažįstamo nerado - visi buvo išvykę į įvairius lagerius. Bevaikščiodamas po miestą, užėjo naują, anksčiau nebuvusią įstaigą, Lietuvių Raudonąją Kryžį. Kreipėsi į tarnautoją, klausdamas šeimos adreso, tačiau ir čia niekas nežinojo.

Užjausdamas Valentina keblioje padėtyje, tarnautojas užmezgė pokalbį apie Valentino situaciją, profesiją ir ateities planus. Sužinojęs, jog Valentinas smuikininkas, tarnautojas džiaugsmingai sušuko:

- Kaip malonu, kad tamsta menininkas. Kaip tik amerikiečiai prašė mus surasti jiems muzikantų: gera smuikininką ir pianistą.

Valentinas susidomėjo tuo, nes iki šiol dar neturėjo pragyvenimo šaltinio. Tačiau čia buvo pasiūlymas groti džaze. Valentinas projektavo gauti vietą simfoniniame orkestre, radiofone ar kurioje kitoje meno įstaigoje.

Tarnautojas ėmė karštai įtikinėti, jog sąlygos šiame džaze puikios: gera alga ir amerikiečių maistas. To, žinoma, Valentinui trūko, nes bekeliaudamas mito iš vokiškųjų kortelių, kas jį visai nusilpnino. Betgi laisvės jausmas privertė jį paklausti:

- Ar aš galėsiu iš to orkestro išstoti, jeigu nebenorėsiu toliau dirbti?

- Taip. Pas amerikiečius visur yra laisvas įstojimas ir išėjimas.

Šis argumentas persvėrė Valentino abejojimą, ir jis pažadėjo tarnautojui sutartu laiku būti pas amerikiečius pakalbėti dėl darbo orkestre.

4.

Jau mėnuo kaip Valentinas groja tarpta tiniame orkestrėlyje, tiksliau - džaze, kurį sudaro įvairių tautybių muzikantai. Orkestras dirbo vien išimtinai amerikiečių kariuomenei, bet dažnai, kaip geras kolektyvas, buvo kviečiamas civilinių įstaigų. Neretai tekdavo lankytis UNRRA globojamuose lageriuose, kur

tekdamo linksminti įvairių tautybių pabėgėlių komitetus ir jų globėjų – UNRRA atstovus. Labai dažnai tekdamo groti ir privačiuose butuose, kur linksminosi išimtinai amerikiečių kariai. Tokiuose pokyliuose Valentinas matydavo įvairių scenų ir nuotykių.

Dažnai Valentinas nutardavo mesti tą muzikanto – samdinio darbą ir ieškoti darbo tikrojo meno kolektyve. Tačiau kažkas jį laikė dar šiame orkestre, o surasti meno kolektyvą ar menininkų ratelį nesisekė. Pats orkestras turėjo savo buveinę Heidelbergėje, kuriame Valentinas tikėjosi rasiąs Aldoną. Kažkoks nujautimas jam diktavo, kad Aldoną jis sutiks tik šiame mieste. Jei jinai ir yraišvykusi, tai vyro ieškodama turės grįžti čia. Jeigu ji tebegyvena tame pačiame mieste, tai likimas vistiek juodu suves nedideliame Heidelbergėje. Pagaliau, jei Aldona gyvena netoliese, ji turės dar kartą grįžti į Heidelbergą ir pranešti buto šeimininkei savo naują adresą.

Tos minties vedamas Valentinas dar kartą užėjo į buvusį savo butą, klausdamas šeimininkės kada Aldona išvyko. Sužinojo, kad žmona išvyko prieš mėnesį, jam pirmą kartą atėjus pasitęrauti. Tačiau ir šį kartą Valentinas nepasisakė esąs Aldonos vyras, matydamas, kad šeimininkė jo neatpažįsta.

Važinėdamas po įvairius pabėgėlių lagerius, Valentinas klausinėjo lietuvių apie Tarutienę, pats pasisakydamas kita pavardę. Nuotykių mėgimas privertė jį net ir dokumentus pasidaryti kita pavardė, taigi, dabar jis viešai vadinosi Petru Starkevičium. Jo veidas po operacijos taip pakeitė bruožus, jog nė vienas pažįstamas, net geri jo mokslo draugai neatpažino jame Valentino Taručio.

Dar vienas, kuone svarbiausias jausmas vertė Valentina vaidinti kitą žmogų, tai – pavydas. Pavydo kamuojamas, jis tikėjosi rasti Aldoną kuriame nors lageryje gyvenančią. Pavydas piešė toliau jo vaizduotėje, jog Aldona įsimylėjusi ir gyvena su kitu vyru. Pavydas diktavo Valentinui, pasinaudojant savo veido bruožų pasikeitimu, padaboti kur Aldona eina, ką ir su kuo kalba, ką galvoja apie jį... Pavydas nuvesdavo Valentina net į tamsų sodą ar kambario kampą, kuriame Aldona myluojasi su svetimu vyru...

Valentinas vydamas šalin pavydo paveikslus, stojančius prieš jo akis, bet širdies gilumoje jau atsirado nepasitikėjimo žmona krislas, kuris rišo jį prie naujos Starkevičiaus pavardės, prie juodų ūsiukų ir naujo žmogaus gyvenimo.

5.

Po grojimo viename iš netoli esančiame pabėgėlių lageryje, prie Valentino priėjo amerikietis karininkas ir nuvedęs jį nušaliau, kreipėsi:

– Maestro, gal galėtumėte dar šianakt pagroti viename privačiuose bute? Jums bus gerai apmokėta, gausite gerai išgerti ir pavalgyti.

Valentinas jau iš anksto atspėjo karininko norus, todėl, kaip orkestro vedėjas, atsakė:

– Gal jums viso orkestro per daug?

– O taip, jei galima sumažinti žmonių skaičių, būtų dar geriau.

– Gerai, paimsiu pianistą, akordeonistą ir džazą. Ketvirtas būsiu aš pats.

– Labai gerai, – karininkas patenkintas šyptelėjo ir greit su Valentinu susitarė dėl sąlygų.

Groti reikėjo nedideliame miestelyje netoli Heidelbergo. Automobiliais tikslas greit buvo pasiektas.

Įėjęs į vilos vidų, Valentinas pamatė, kad pateko į karininko gyvenamą namus, kokių jis daug jau buvo aplankęs, linksminamas įgėrusius amerikiečius. Nusivilkęs apsiaustą, su trimis savo kolegomis įėjo į ~~xx~~ salioną, kuriame jau triukšmavo įgėrę svečiai. Vienas karininkas netvirtais pirštais grojo pianinu kažkokią melodiją. Pamates muzikantus su instrumentais rankose, jis pašoko ir džiaugsmingai sušuko svečiams, kad atėjo orkestras.

Iš visų didelio saliono, gausiai apstatyto gėlėmis, kampų pasigirdo džiaugsmo šūkiai ir plojimai. Valentinas ramiai tvarkėsi su draugais prie pianino, visai nekreipdamas dėmesio į keliamas ovacijas.

Netrukus susitvarkę muzikantai užgrojo maršą, iš kurio greitai perėjo į lėtą fokstrota. Salionan pasipylė šokėjų poros. Stovėdamas ant orkestro paaukštėjimo, Valentinas abejingai žvelgė į šokančius, mikliai grodamas modernišką melodiją. Vyru daugumas buvo karininkai amerikiečiai arba UNRRA pareigūnai. Moterys tik kelios buvo uniformuotos amerikietės bei prancūzės, kitos – margas kuone visų tautų mišinys. Iš šokančiųjų Valentinas daugiausia girdėjo anglų kalbą, daug kas kalbėjo vokiškai ir prancūziškai, o nemažai girdėjo lenkų ir rusų kalbas. Įvairias tautybes atstovavo, žinoma, tik moterys.

Iš visų kariškių vienas augalotas ir gražus amerikietis jautėsi kaip šeimininkas, kviesdamas svečius išgerti, siūlydamas prie stalo valgių, vadovaudamas šokiams. Kėdė šalia jo iš kairės buvo tuščia.

Kaskart svečiai vis labiau linksmėjo ir triukšmavo. Valentinas ir jo draugai taip pat gavo valgyti ir gerti. Dažnai kuris nors svečias vaišino muzikantus, prašydamas ką nors pagroti. Valentinas vaikštinėjo grodamas tarp šokančiųjų, kaip tėtai priimta orkestrantų, dedikuodamas melodiją kuriai nors porelei. Jį sekė arba pavadavo ir akordeonistas – prancūzas. Vengras pianistas ir džazistas lenkas taip pat stengėsi kiek galėdami, vienas stebino techniškais triukais, o antras dainavimu – refrenais.

Staiga Valentino akys nukrypo atsidariusių vidaus kambario durų link, kuriose pasirodė moteris. Vienu akimirksniu įvyko štai kas: iš už stalo pakilo šeimininkas ir džiaugsmingai šuktelėjęs pribėgo prie moters; Valentinas apstulbusiu žvilgsniu dėbsojo į moterį, staiga nuleidęs smuiką ir smilčių.

Netikėtumas, nustebimas, siaubas, neaprašomas skausmas, nusivylimas, pyktis, išsižeidimas ir pavydas – viskas kartu reiškėsi jo išplėstų akių sustingusiame žvilgsnyje.

– Aldo... – tartum sustenėjo Valentinas, bet neapsakomu valios įtempimu sulaukė nevilties ir skausmo šauksmą.

Orkestrantai nustebe žvelgė į Valentina, bet tęsė melodiją toliau. Tai išgelbėjo situaciją. Dar akimirka, ir nepaprastai išbažęs Valentinas tęsė toliau modernišką tango melodiją. Bet dabar jo akys kas kartą vis labiau degė šalta neapykanta ir keršto ugnimi.

– Tai ji, Aldona... Mano meilė ir žmona... Mano dukters motina... – kaip beprotis šnabždėjo Valentinas. Jis nenuleido akių

nuo Aldonos, vis dar manydamas, gal jis apsiriko, prie kurios tuot tarpu priėjęs šeimininkas pabučiavo jos ranka ir pakvietė šokiui. Šokdamas tango, jis aistringai prispaudė ją prie savęs, ir taip juodu, žiūrėdami vienas kitam į akis, judėjo šokių takte. Jų veidai vis artėjo vienas prie kito, o kartu ir prie Valentino.

Smuikas verkė Valentino rankose, matant, kaip jo žmona aistringai žvilgsniu susitinka su karštu jos garbintoju, o gal ir meilužiu... Smuikas dejavo po Valentino pirštais, kada jų veidus teskyrė karšto alsavimo tarpas, kada jie nieko aplink save nematė... Smuikas raudėjo jiems suglaudus lūpas aistros kupiname bučiny ir supainiojus taktą apsvaigino saldume...

Staiga smuikas velnišku forte baigė melodijos frazę, ir tango nutrūko. Kolegos orkestrantai taip pat sustojo. Valentinas metė smuką ir svyrudamas išbėgo iš saliono į priėangį, iš ten į sodą.

Jis pats nejuto kaip ilgai jis raudėjo ir gniaužė kumštis savo bejėgiškumą, nežinia, ar ilgai jis tvardėsi ir rimo, kol pagaliau susivaldė. Prisiminė, jog niekas jo nebegali pažinti, nusprendė šaltai sekti neišstikliną žmoną, galutinai išaiškinti jos santykius su šių namų šeimininku.

Aprimęs Valentinas tvirtu žingsniu vėl įėjo į salioną. Orkestrantai užkandžiavo, svečiai susėdo prie stalo išgerti ir pasistiprinti.

- Kur gi buvai pražuvęs? - paklausė pianistas.

- Man bloga pasidarė... turbūt, per daug išgėriau... - sumurmėjo Valentinas ir paėmė į rankas smuką. Jo kolegos taip pat pasiruošė.

- Sugrokime šiaip ką nors... - tarė. - Mauri, paruošk "Pajacų".

Netrukus salėje pasigirdo verkią smuko garsai, o Valentino siela raudėjo kartu: "Juokis, pajace, savo laime pražudes, juokis, nors plyštų iš skausmo širdis..." Valentinas juto, kad jis atsidūrė tikrai pajaco - linksmintojo rolėje savo žmonai ir jos meilužiui linksminti. Ne, likimas surengė jam dar žiauresnę padėtį: Leoncavallo pajacas vaidino, nematydamas kaip jo žmona myluojasi, Valentinas gi turi matyti ir sekti kas dedasi meilužių tarpe...

Įsmeigęs akis sekė Aldonos judesius ir veido išraišką, jai kalbant su karininku. Atydžiai sekdamas, Valentinas suprato, jog tarp jų santykiai jau nuo seniau buvo toki draugiski ir intymūs.

Valentinas pastebėjo, kad šeimininkas kažką pašnibždėjo Aldonai, ir toji tuojau atsikėlus priėjo prie bufeto ir nepaprastai greit, tarytum savo namuose, rado naują butelį konjako. Atidarė stalčių ir išėmė įrankius bonkoms atkimšti. Visa tai padavė šeimininkui.

- Vadinasi, ji ne pirmą kartą šiuose namuose, o gal... - ši mintis vėl Valentiną įvedė sekunde į pasiutimą, - gal ji čia ir gyvena?...

"Pajacai" nesudarė Aldonai jokio įspūdžio. Valentinui dingtelėjo mintis pagroti lietuvišką melodiją. Baigęs "Pajacų", paprašė pianistą Maurį paakompanuoti "Elaukia sau laivelis", kurį dažnai grodavo lietuvių lageriuose.

Mauris davė išangą.

Sėdėjusi prisiglaudus prie šeimininko Aldona staiga pakėlė galvą ir išmeigė akis į Valentina. Instinktyviai ji atsitraukė nuo šeimininko peties. Jos akys susitiko su paniekinamai šaltu Valentino žvilgsniu. Nepaprastai ilgesinga melodija plaukė salionu, visiems ramiai klausantis. Du lietuviai iš priešingų saliono ir padėties pusių susitiko giliais žvilgsniais. Vyras ir žmona stengėsi išskaityti vienas kito žvilgsnyje. Jis: atgailos ir tautiečių pasiilgimo liepsneles, ji – smalsumo ir susidomėjimo pagauta bandė atspėti ar tai groja lietuvis ar svetintautis. Trispalvės ženklą Valentinas, eidamas į tokius pokylius, nusiimdavo, po to, kai teko panašiam baliuje susitikti su viena lietuvaite iš lagerio.

Melodijai baigiantis, Aldona pakilo iš vietos ir išėjusi į saliono vidurį pusbalsiu traukė savo neblogu sopranu, artėdama prie Valentino:

– Rieda rieda ašarėlė jaunojo gaili, neša neša Šešupėlė ją toli toli... – ji rintai žiūrėjo į Valentino akis.

– Nejau pažino? – žaibu praskrido jo galvoje, bet neišsidaavė ir baigęs groti nusilenkė Aldonai, tartum dėkodamas už dainavimą.

Aldona nusišypsojo, ir pirmasis jos klausimas įrodė Valentiniui, kad ji jo neatpažino:

– Woher wissen Sie das Lied?

Taip pat vokiškai atsakė ir Valentinas:

– Vienas muzikantas man ją pagrojo... Man ji labai patiko, ir aš gavau gaidas... – Valentinas pats nepažino savo balso – jis buvo duslus ir kinus.

– Das ist ein litauisches Lied... Ich bin eine Litauerin... – tarė Aldona ir, metusi žavingą šypsena, grįžo prie stalo.

– Neterštum bent tautos vardo, jei negerbi savojo...

Laimė, tatai buvo pusbalsiu Valentino iškošta pro dantis. Neapykantos ir keršto jausmas pasiekė savo viršūnių, ir Valentinas vos valdėsi.

6.

Auštant svečiai ėmė skirstytis. Šeimininkas pakvietė orkestrantus dar kartą užkasti. Pasiūlė jiems pernaktuoti čia pat salione, svečiams išėjus. Esą, jo šoferis nusigėręs ir negalėsias jų parvežti į Heidelbergą.

Valentinas pastebėjo, kad svarbesniems svečiams išėjus, Aldona pasitraukė į kitą kambarį, vadinas, ji buvo čia kaip namuose, vadinas, ji čia gyveno kartu su tuo karininku...

Nekantriai laukė Valentinas to momento, kada visi svečiai išsiskirstys ir reikės eiti gulti. Šeimininkas, palinkėjęs orkestrantams labos nakties, dingo už tų pačių durų kaip ir Aldona. Jis buvo gerai įgėręs ir, matyti, labai norėjo miego. Prasivėrus durims, už jų Valentinas pamatė kabant užuolaidas.

Valentinas jau buvo susidaręs drąsų planą, todėl, vos šeimininkui dingus už durų, jis tuoj į jas tyliai pasibeldė ir įėjo paskui šeimininką. Jo kolegos to nepastebėjo, ruošdamiesi gulti.

Atidaręs duris, Valentinas greit jas vėl uždarė paskui save. Tuoj suprato, patekęs į miegamąjį. Šeimininkas, matomai, nenugirdo jį įėjus. Valentinas atsistojo už užuolaidos, kurios siekė

grindis ir tyliai sekė kas dedasi kambaryje. Miegamasis buvo apšviestas nuo lubų kabančia liustra. Aldonos kambaryje nebuvo. Dviguba lova stovėjo beveik pačiame kambario viduryje, už trijų metrų nuo pasislėpusio Valentino.

- Aldy... - šūktelėjo karininkas.

- Allo, Džo, - Aldonos balsas pasigirdo iš kito kambario. - Tuoį atei nu.

Pasikalbėjimas vyko anglų kalba.

Džo nusirengė ir virto lovon į minkštus patalus. Netrukus įėjo Aldona, užsimetusi šilkinę pižamą, tvarkydama plaukus. Praeidama paspaudė elektros išjungėją - trakšt, šviesa užgeso, trakšt, - vėl užsidegė prie lovos stalelio lamputė.

Nespėjus Aldonai įlipti į lovą, Džo apglėbė ją, ir juodu sustingo aistringame bučiny...

Valentinas suspaudė delne peilį. Kaip apakęs puolė prie lovos, aukštai užsimejęs peiliu. Kaire ranka atmetė patalus ir atstūmęs sunkų išsigandusio Džo kūną, griebė Aldoną už gerklių. Jos akyse jis pamatė siaubą. Ji norėjo riktelti, bet Valentino pirštai kaip replės spaudė jos minkštą kaklą. Žaibo greitumu ~~mulelėtas peilis sutiko kažką minkšto...~~ Valentinas pajuto ant rankos šiltą srovę...

- Aldona, žūk nuo savo vyro rankos, tu neištikimoji...

Šis nežmoniškas riksmas aidu pasikartojo saulės apšviestoje palatoje.

Staiga Valentinas pabudo ir, nepakeldamas galvos, atmerkęs akis žiūrėjo į ligoninės palatos lubas. Baltas prakaitas lašais žvilgėjo jo popieriaus baltumo veide.

Pamažu apžvelgęs lubas ir dalį palatos sienos, suprato pabudęs po baisaus košmaro. Lengvai atsідus ir pusbalsiu pratarė:

- Viešpatie, ačiū Tau, kad tai buvo tik sapnas.

Šalia jo staiga pasigirdo moters kukčiojimas. Atsisėdęs lovoje, pamatė ašarose pasrūvusį žmonos veidą. Bandydama šypsotis, Aldona pratarė:

- Taip, Valentina, tai aš... Ir ačiū Dievui, kad tai sapnas.

Tu kliedėjai, sapnavai, bet, matyt, tavo sapnas buvo baisus...

- Aldona, tai tikrai tu? Ar aš nesapnuoju?

- Tikrai, Valentina... Aš atvažiavau, sužinojus, kad tu gulai ligoninėje.

Apiberdama ligonį bučiniiais, Aldona verkė ir juokėsi, ramindama vyrą ir patį džiaugdamosi.

- Pagaliau tu vėl kartu su manim... Aš esu ir būsiu tokia, kad tu niekad, nei tikrenybėje, nei sapne, kaip dabar, nemanytum mane... užmušti... Tavo baisus riksmas mane taip išgąsdino...

Valentinas tylėdamas žiūrėjo pro stvira langą į saulės apšviestas kalvas. Jo mintys skrajojo kažkur toli... Pagaliau rimtai pažvelgė į Aldonos dideles pilkas akis ir lėtai tarė:

- Ačiū Tau, Viešpatie, kad šiuokart tikrovė yra gražesnė už sapną...

Benediktas Rutkūnas

P A S I I L G I M A S

Sudiev nespėjau draugams ištarti,
klevams prie kelio -
ir užsivėrė tremtiniui vartai
į gimtą šalį.

Apemilkę miestai. Rėkia reklamos,
širdyse - vylius.
Alėjų liepos nublendę šlama
sielvartą gilų.

Tėvyne motin, kaliniu mirštu
svečiam pasauly.
Kad dar nors vėją tavo išgirsti,
pasveikint saulę.

Girdžiu, ten marios, mėlynos marios
nuo Lietuvos atūžia:
sakinio kvapo neša gintarus,
kopų krantuos sudužo.

O ar tai tavo žydinčios akys,
ar žvaigždės panaktinės? -
Suspindę leidžias ir vėliai teks -
gimton šalin vadina.

M A N A S I S K R A S T A S

O, Lietuva -
skaist spalvės upės -
įalsavau tavę
dar lopšiui supant.

Gintarų ir dainų
ir pasakų viešnagė -
tavim aš gyvenu,
tavęs vis ieško akys.

Išplėšė man tavę
padangė svetimoji,
tu su krauju gyva
savin aušrinėm moji.

Žemčiūgine šalie,
gėlėtų juostų -
viena tu tegali
priglaust, paguosti.

Alb. Valentinas

K A L Ė D Ų V I Z I T I N I N K A I

Dar prieš Kalėdas mano draugas Tošelė ir sako man:

- Tai bus privirta ir prikepta visko pas Pimpidrickį per Kalėdas. Pats man pasisakė, kad čiupo kažkur švabišką kalakutą už uodegos. Dar pirks gaidį ir aviną, o gal ir visa jautį, arba žąsį. Pimpidrickis labai geras draugas mano, būtinai padarysiu jam vizitą per Kalėdas. Juk negražu neaplankyti gera prietelių, ar netiesa? Dar gali supykti, užsigauti...

- Būtinai, - sakau. - Draugiškumas privalo būti išlaikytas iki smerčio...

Slinko neramios prieškalėdinės dienos, o Tošelė vis gyre Pimpidrickį ir kalbėjo apie vizitus.

- Geri buvo laikai Lietuvoje. Ateina tau Kalėdos, ar kas, tai bevizituodamas žmogus stačiai be kojų lieki... Kad ir aš pats, mažiausiai bent dešimtį kartų grįždamas iš vizitų esu patekęs daboklėn. Syki visa daboklė buvo pilna vyrų su kateliokais ir baltomis getromis. Geri buvo laikai, žinote...

Taip gražiais atsiminimais begyvenant, išaušo ir Kalėdų rytas Švabijos žemėje. Ateina pas mane Tošelė ir sako:

- Minava vizito pas Pimpidrickį. Prikepta, privirta, saugok Sutvėrėjau pasaulio...

- O jeigu paskui pakliūsiva į nuovadą? - ėmiau nuogestauti.

- Nepakliūsiva, gersiva su miera, - užgarantavo Tošelė.

Ir išėjova mudu vizito. Kad ir be katelių, be baltų getrų, tik kukliom sulopytom kelnytėm ir dar kuklesniais švarkeliais. Bina švabai ir rodo dievotus, nekaltus veidus, o švabės apsilvokusios karakulais, suvežtais iš visos Europos. O mudu be kepurų skubava, skubava pas Pimpidrickį.

O prikepta, o privirta visko, ak tu paskutinioji teismo diena. Ant stalo ir kalakutas, kojom į viršų pastatytom, ir gaidys, ir paršiukas su krienais ir drebučiais, ir antiš kepta su obuoliais. O bonkų ant stalo pastatyta visokių, kaip kokių baterijų mūšio laukuose. Žiūrim akis išplėtę, o gomuryje kažin kas užspringo - tur būt, seilės... Matyti, garso būta plačiai nuskridusio apie pono Pimpidrickio Kalėdų stalą, nes, kai jau mudu nuėjova, svečių besą pilna. Tik laimė, kad dar neišgerta ir nesuvalgyta... O durys neužsidaro - vis renkasi nauji svečiai, vizitininkai, prieteliai. Buvo įsinaišę ir tokių atvykėlių, kurių nė pats šeimininkas nepažino. Bet visi vienbalsiai sveikino Pimpidrickį su šventėmis, linkėjo sveikatos ir viso gero ir vaizdžiai gyrė jo sugebėjimus bei išgales.

Pagalčiau apkalbėjome visas švabiškas nepagadas ir orus, besidalindami pritrūkome politinių žinių bei išpūdžių, o prie stalo dar nekvisčia. Sėdi svečiai kukliai, rankas ant kelių sudėję ir vis meta slaptus žvilgsnius į gėrybėmis apkrautą stalą, o pats Pimpidrickis žiovauja kaip niekur nieko nebūta...

Tada prasidėjo garbinimas pačios Pimpidrickienės ir jos vaikučių. Svečiai vienas už kitą atviriau pareiškė, kad tokios moteriškos ir tokios šeimininkės reikia paieškoti po visą svietą. Nevedusieji apgailėstavo, kodėl jie nepažinę jos pirmiau... Sako, tamsta esi tikra gražuolė, mesk į šalį visokias madones

Pompudur ir visokias kino žvaigždes. Jos neatstoja nė tamstos šešėlio...

- O tamstos vaikučiai, vaikučiai, - ašaromis pravirko Jokūbas Dūdelė, - tikri geltonplaukiai angeliukai, ką Kalėdų naktį skraidydami padangėmis Jezusėliui giesmės gieda. Tikri angeliukai, tikri...

Pimpidrickienė juokiasi, nosį riečia, o prie stalo vienok mūsų nekviečia. Mano draugas Tošelė sugraudeno ir pasakė šituos žodžius:

- Senovės lietuviai Kalėdoms išsikepdavo visą jautį... Geri buvo laikai, nepažino tada žmogus kortelių...

Visus svečius šie žodžiai sugraudeno. Visus apėmė ilgės senovės laikų...

Vienas svečias mėgino juokauti ir praskaidrinti nuotaiką:

- Ak, ir būta praeity dienų. Tie vizitai, vizitai - nusibodavo iki kaklo, tegu juos varlės... Sykį Žaliakalnyje paliavojome pas gerus prietelius. Ir žinote, trečią Kalėdų dieną mūsų direktorius išjojo namo raitas ant šeimininko karvės. Per visą Laisvės Alėją jojo ant karvės atbulas. Kad jį kur varlės... Juokiasi žmonės, pilvai plyšta, o aš žiūriu, ir rodosi man, kad du vienodi direktoriai joja ant dviejų vienodų karvių. Kad jį kur varlės...

Bet nuotykis neprajuokino publikos. Mus gaubė kažin koki tamsūs debesys.

Vienas kažin kuris išsitarė:

- Tur būt, reikės eiti namo. Žinote, nelabai turiu laiko...

Bet nė šis grąsinimas nepaveikė šeimininko - vistiek nepraso mūsų prie stalo. Jis, kaip niekur nieko, ima parakoti senus anekdotus, tūkstančius kartų girdėtus. Wors imk ir duok ausin. Bet kai pažiūri į keptą kalakutą ir paršiuką - vėl viską atleistum šeimininkui, kad tik šis ištartų nors vieną žodelį: prieteliai, imkite ir valgykite štai šituocius. Vubėgo selė ir sustojo kaklo gale...

- Jėzus Marija, nelipk ant mazolio, ar pašėlai, - suriko kažin kas nesavu balsu.

Bet nė svečių tylūs vienas kito mazolių mindžiojimai negraudeno akmeninės Pimpidrickio širdies. Rodos, nė nemano jis ištarti šitų magiškų žodžių:

- Štai imkite, prieteliai, ir valgykite, štai imkite ir gerkite...

Rodos, kad kokios dvasios užkerėjo Pimpidrickį. Tartum nemato jis savo meilingų svečių.

Pagaliau, matyti, trūko Tošelės kantrybė ir jis ėmė atvirai eiti prie reikalo:

- Na, ir būta laikelių, ištikrųjų. Pamename Lietuvoje kas darėsi. Sueis, būdavo, svečiai, tai šeimininkas sušilęs, netekęs dvasios šauks: prašom, sveteliai mieli, prašom sėsti prie stalo. O mielieji sveteliai spirsis kaip beišmanydami: ne, ne, ačiū labai, aš sotus iki kaklo. Kur čia - nė pamanyti nenoriu apie valgymą... Ačiū, ačiū. Ne, ne... Pagaliau, nebetekęs lygsvaros, šeimininkas pasigriebdavo iš kito kambario medžioklinį šautuvą ir perkūnais sugriaudavo: "Kas nesės už stalo, šausiu kiekvieną be išpėjimo". Ir taip šautuvą atstated vaikščiodavo aplink stalą. Svečiai verkėdavę, bet turėdavo rodyti, jog valgo...

O dabar, kad ir šiaudu pagrasintų, tai visi galvotrukčiais suvirstų už stalo...

- Priešingai, dabar reiktų ištraukti revolverį, atstatyti šeimininkui kakton ir trumpai drūtai paklausti: "Kvieti už stalo, ar ne?" - atsakė tūlas suerzintas ir piktas svečias.

Čia Tošėlė, kantrybės taure išgėręs iki dugno, katės šuoliu pašoko, griebė šakutę ir iš visų jėgų smeigė kalakutui į šlaunį. Šakutė trekšt ir nulūžo. Paėmęs kirto į palangę - ir kalakutas suskilo į šipulius. Griebė peršiuką, kando - nulūžo trys dantys iš sykio...

- Ir tas medinis, - sušvokštė pragarišku pykčiu. - Visi mediniai, dailiai išdrožti, gražiai nudažyti...

Visi pakilome ir pasiėmę kepures piktai šaukėme:

- Apgavikas. Niekšas. Išdavikas lietuviškojo vaišingumo. Jokūbas Dūdelė tuojau aiškiai pasakė:

- Tavo pati ragana, o tavo vaikai raganiukai...

Mano draugas Tošėlė grįžo, pravėrė duris, smagiai nusispiové į kambarį ir iškošė pro nulaužtus dantis:

- Daugiau aš, nei draugas, nei prietelius šitiems namams... Ašžmėginau raminti įsikarščiačiusius:

- Vyrai, neimkite už piktą. Tradicijos, tradicijos vien be-liko ant kalėdiškojo stalo. Gudrios tradicijos...

O jie šaukė eidami gatve:

- Štai lietuviškojo vaišingumo išdavystė...

A P I E L I E T U V Ą I R L I E T U V I U S

NAUJI TONAI LENKŲ PASISAKYMUOSE LIETUVIŲ ATŽVILGIU

"Draugas" lapkričio 2 d. tarp kitko rašo: "Lietuviai buvo prate iš lenkų pusės girdėti daugiau neprielankius balsus ir veiksmus, už tai savotiškai skamba buv. lenkų vyriausybės ministerio Stanislovo Sopicki naujas tonas jo išleistoje brošiūroje. Kaip mūsų Londono korespondentas praneša, brošiūroje rašoma: "Lietuvių tauta, daugumoje katalikiška, priklauso prie lotyniškos vakarų kultūros zonos, ir didžiujasi ta pažanga, kurią ji padarė per 20 nepriklausomybės metų. Ta gerai gyvenančių ūkininkų tauta priešinga buvo komunizmui. Iš kitos pusės, nereikia manyti, kad lietuviai pagėidavo vokiečių dominacijos Europoje arba vokiečių pergalės prieš Didž. Britaniją. Ko lietuviai tikrai norėjo, tai savo nepriklausomybės."

BALF GARBĖS NARIAIS ĮSTOJO DAUG ŽYMIŲ AMERIKIEČIŲ

Amerikos lietuvių spauda praneša, kad Benlrasis Amerikos Lietuvių Fondas šiuo metu savo garbės narių tarpe turi didoką būrį žymių amerikiečių, visiškai solidarizuojančių su BALF ir jo uždaviniais. Tarp šių žmonių yra Pensilvanijos valstybės gubernatorius ir Amerikos gubernatorių konferencijos pirmininkas Edward Martin, Massachusetts valstybės gubernatorius Maurice J. Tobin, senatoriai David I. Walsh ir F. Guffey, Amerikos Darbo Federacijos pirmininkas William Green, Congress of Industrial Organisations pirmininkas Philip Murray, kardinolas

Dennis Dougherty, arkivyskupas Richard J. Cushing, buv. demokratų partijos pirmininkas James A. Farley, buv. senatorius James J. Davis, o taip pat daug mokslininkų, visuomenininkų ir politikų, kartkartėmis išstojančių spaudoje, kongrese ir šiaip pasitaikiusiomis progomis už lietuvių reikalus.

LIETUVOS PADĖTIS LONDONE NEPASIKEITUSI

Šiuo klausimu "Draugas" Nr. 251 rašo: "Mūsų korespondentas iš Londono praneša, kad juridinė Lietuvos padėtis Londone nėra nei kiek pasikeitusi. Lietuvos ministeris ir toliau naudojasi turėtomis privilegijomis, o reikale atsiklausiama jo nuomonės. Atstovybėje dėl lėšų stokos dirba tiksliai du žmonės, tačiau darbo būtų keturiems."

KAIP GYVENA LONDONO LIETUVIAI

LAIK. - "Londono lietuviai dabar džiaugiasi, kad jų nebevargina daugiau skrendančios bombos nei kitos karo nelaimės, bet Londone pradėjo trūkti muilo, druskos, pipirų ir kt. panašių dalykų. Suvaržymai dar nepasibaigė. Neseniai kiekvienas gavo po 24 kuponus drabužiams įsigyti. Tų kuponų turi užtekti 8 mėnesiams, t.y. duota po 3 kuponus mėnesiui, kainuotuo tarpu vienas kostiumas kaštuoja 26 kuponus. Visi tikisi, kad šie kuponai bus paskutiniai, kad daugiau jiems kuponų nereikės. Nežiūrint savo rūpesčių, Londono lietuviai yra pradėję drabužių rinkliavas lietuviams tremtiniams sušelpiti."

Šitos kelios pastabos aiškiai parodo, kad iš tikrųjų londoniškiam šis karas buvo sukūręs daug sunkumų, apie kuriuos mes neturėjome jokio supratimo.

BRAZILIEČIŲ LAIKRAŠTIS APIE LIETUVĄ

Sao Paulo dienraštis "Folha Paulista" neseniai savo skiltyse atsispausdino platų straipsnį apie Lietuvą ir lietuvių siekimus, parodantį didelį lietuvių aspiracijų supratimą. Straipsnis paliečia tiek mūsų etnografines problemas, tiek ūkinius reikalus, tiek mūsų istoriją ir plačiau apsistoja prie mūsų tautinių siekimų, pareikšdamas, kad 1940 metų bolševikų surežisuotu balsavimu išrinktas Liaudies Seimas nebuvo tautos valios reiškėjas, o todėl ir šio Liaudies Seimo nutarimai jungtis prie SSSR, kuriais remiasi Sovietų Sąjunga, neturi jokios juridinės galios. Svarbiausias argumentas, kuriuo remiasi laikraštis, yra faktas, kad balsavimo metu Lietuvoje stovėjo svetima, t.y. Sovietų Sąjungos kariuomenė, ir todėl krašte nebuvo jokių sąlygų praveisti laisvus rinkimus. Straipsnyje šiek tiek plačiau apsistojama prie šiandieninės dramatiškos Lietuvos tikrovės, pareiškiant, kad Lietuva yra viena iš nelaimingiausių Europos valstybių, kadangi ši okupacija jau yra trečia šio antrojo pasaulinio karo laikotarpyje.

NAUJA KNYGA APIE LIETUVĄ

Amerikoje išleidžiama kun. Dr. J. Prunskio knyga "Comparative Law, Ecclesiastical and Civil, in Lithuanian Concordat", ku-

trumpai pavaizduojama Lietuvos praeitis, aprašoma Lietuvos valstybės konstitucija, suminimi sovietų okupacijoje išleisti įstatymai, duodama istorija Lietuvos santykių su Vatikanu ir nušviečiamos aplinkybės, kuriose prieita prie konkordato su Vatikanu pasirašymo. Toliau duodama palyginamoji apžvalga konkordato ir Lietuvos Konstitucijos, įstatymų ir vyriausybės dekretų bei atitinkamų bažnytinės teisės nuostatų. Knyga parašyta anglų kalba su nemažai citatų lietuvių, rusų, lenkų, lotynų, prancūzų, vokiečių, italų kalbomis.

DANAI APIE BALTIJOS VALSTYBIŲ ATEITĮ

LAIC. - "Nationaltidende", komentuoama Potsdamo nutarimus, pažymėjo, kad Lietuva buvo paminėta komunikate atskirai ir kad Anglijos kompetentinguose sluoksniuose reiškiamą nuomonę, jog su laiku Lietuva, Latvija ir Estija ir vėl atsikurs kaip nepriklausomos valstybės.

"DRAUGAS" APIE PROF. J. ERETĄ

"Amerikos lietuvių laikraštis "Draugas" rašo apie šveicarietį prof. J. Eretą, kuris ilgą laiką profesoriavo Kauno universitete ir nuoširdžiai talkininkavo Lietuvos kultūriniam darbe. Šiuo metu profesorius su šeima gyvena Šveicarijoje, Bazelyje, kur mokytojauna vienoje gimnazijoje. Šalia tiesioginio darbo profesorius spaudoje ir kitur teberūpinama Lietuvos reikalus.

"ŽEMAIČIŲ KANTIČKOS" TREMTINIAMS

Kaip praneša "Draugas", United Lithuanian Relief Fund of America paskelbė knygų vąjų lietuviams tremtiniams aprūpinti. Į šį vąjų Amerikos lietuviai gausiai atsiliepė. Kokiu nuoširdumu aukojamos knygos matyti ir iš šio pavyzdžio: viena lietuvių iš Philadelphijos atsiuntė ryšulį knygų, kurių tarpe buvo rasta retos, dar vyskupo Valančiaus 1359 metais parašytos, "Žemaičių Kantičkos."

Ž I N I O S I Š T Ė V Y N Ė S

MOBILIZUOJAMI 14-18 METŲ JAUNUOLIAI. - "Draugas" Nr. 251 paduoda LAIC žinią apie Sovietų Sąjungoje paskelbtą jaunimo mobilizaciją į fabriky ir geležinkelų darbininkų paruošimo mokyklas. Ši mobilizacija paliečia ir Lietuvą. Iš viso numatyta sumobilizuoti 455.000 jaunuolių, jų tarpe berniukus tarp 14-17 ir mergaites tarp 15-18 metų amžiaus. Visi šie sumobilizuotieji bus paskirstyti į mokyklas, esančias įvairiose Sovietų Sąjungos vietose, o praėję apmokymą dar kelerius metus privalės atlikti praktikos darbus bet kuriame krašto pramonės centre ar bet kurioje geležinkelio linijoje. Praktika anksčiau yra parodžiusi, kad šiose mokyklose naujai iškepti geležinkelininkai praktikos darbams paprastai skiriami į Sibiro geležinkelius. Mobilizacija turėjo būti atlikta rugsėjo 15 - lapkričio 15 d.d.

SOVIETAI SKUBIAI TĘSIA LIETUVOS RUSINIMĄ. - Šiuo klausimu informuodamas "Draugas" Nr. 250 tarp kita ko rašo: "Kadangi lietuviai kratosi komunizmo arba yra nepatvirtinti, tai į svarbiausias ir atsakomiausias vietas partijoje skiriami rusai. Štai keli faktai: Trakų apskrities komiteto sekretorius yra Proletarski, Eišiškių valkomo, t.y. valsčiaus komiteto, partorgas - Klepikov, Kaišiadorių partorgas - Bogaičionok, Švenčionių apkomo partinis instruktorius - Vikentjev ir t.t."

BIULETENIS APIE PADĖTĮ LIETUVOJE. - LAIC. - Paskutinis Ann Su Cardwells biuletenis, išėjęs spalio 1 d., ypatingai turtingas žiniomis apie Pabaltijį. Biuletenis rašo: "Turime naujų žinių apie Lietuvą ir lietuvius. Apie 250.000 lietuvių yra amerikiečių ir anglų okupuotoje Vokietijos zonoje. Stalinas juos skaito Sovietų Rusijos piliečiais ir reikalauja jų grąžinimo. Išoriniai Lietuva atrodo visai susovietinta."

Iš to, ką aš anksčiau rašiau apie Latviją ir Lenkiją, jūs suprasite, kad visas Lietuvos judomasis turtas yra apiplėštas, kad jo valdžia yra kontroliuojama NKVD, kad deportavimai tebevaidina didelį vaidmenį gyvenime. Iš kelių šaltinių girdėjau sovietų valdžios pasigyrimus apie tolydžius iš Baltijos kraštų į įvairias Sovietų Sąjungos vietas neva atostogoms gabenamus vaikus. Lietuviai praneša, kad jau apie 60.000 vaikų iš Pabaltijo kraštų yra išgabenti, kad atostogų skraiste prisidengiant, tie vaikai yra siunčiami į įvairias sovietinio auklėjimo institucijas, kur jie turi būti perauklėti į tikrus SSSR piliečius. Skaitytojai atsimena, kad ir naciai praktikojo panašią sistemą su lenkų vaikais."

Toliau biuletenyje rašoma: "Turimi pranešimai rodo, kad Lietuvoje sovietai suspėjo įsitvirtinti tikrai miestuose. Kai mus kontroliuoja partizanai. Jie yra tiek stiprūs, kad joks komunistas be ginkluotos apsaugos nedrįsta kaimuose pasirodyti. Ginkluoti susirėmimai yra paprastas reiškinys, ir daugelis komunistų bei jų pakalikų jau neteko gyvybių. Kartas nuo karto krašto valdovai siuntinėja "valytojų" rinktines, ir nuolat įvykstančios šių rinktinių kautynės su miškuose besislapstančiais partizanais geriausiai parodo "užsispyrusio lietuvio" atkaklų pasipriešinimą."

Taip apie šiandieninę padėtį Lietuvoje rašo amerikiečių biuletenis.

PARTIZANŲ BYLA GRUZDŽIUOSE. - Amerikiečių lietuvių komunistų laikraštis "Vilnis" spalio 27 d. numeryje spausdina platų reportažinio pobūdžio Gruzdžiuose buvusios bylos prieš kelis sugautus lietuvius partizanus aprašymą. Kaltinamajame akte partizanai vadinami paprastais banditais ir jie kaltinami, kad "būdami gaujoje turėjo ginklus ir vedė aktyvią kovą prieš tarybų valdžią, terorizavo vietos gyventojus, persekiojo tarybų valdžios atstovus, rengė apiplėšimus ir tarybinių piliečių kankinimus." /"Vilnis"/. Kaltinamųjų suole minimi penki vyrai iš Gruzdžių apylinkių: Antanas Petryla, Vaitkus, Gužauskas, Jasiūnas ir Juozas Vilius. Jie tėra tik didoko partizanų būrio likučiai, pasilikę gyvi po partizanų sugidūrimo su stipriu bolševikų pasienio kariuomenės padaliniu. Šio būrio vadas buv. Lietuvos kariuomenės puskarininkis Pranas Petryla žuvo kovoje.

Kaltinamajame akte surinkta daug teisiamuosius inkriminuojančios medžiagos, iš kurios galima spręsti, jog Prano Petrylos partizanų būrys visiškai sėkmingai veikė Gruzdžių apylinkėse, net per dažnai priversdamas apsisvarstyti tarybinius pareigūnus, partijos pakalikus ir vietas komunistus savo sprendimuose. Teismas iš šios bylos padarė viešą spektaklį, kuriame apie 600 suvarytiems bylos pasiklausyti valstiečiams kalėjime pri-terorizuoti ir prikankinti partizanai darė beveik viešą išpažintį, atliktų ir neatliktų žygių prisipažinimais sunkindami savo padėtį ir net apgailėstaudami, esą buvo kautynėse žuvusių draugų suklaidinti, dabar supranta gerai savo nusikaltimų didumą ir apgailėstauja savo piktus prieš darbo žmonėms gero norinčią tarybinę santvarką darbus. Teismo sprendimo laikraštis nepaduoda, bet jis aiškus ir be pranešimo. Bylos kaltinamajame akte ir bylą aprašančiame reportaže teisiamieji vadinami "banditais, lietuvių tautos išdavikais, išgamomis, fašistiškais šunimis ir t.t. Kaltinimą byloje palaikė Šiaulių apskrities prokuroras Aleksiūnas, teisiamiesiems buvo paskirtas gynėjas advokatas Zaleckas.

KAUNE TVARKOMAS TELEFONO-TELEGRAFO RYŠIS. - "Vilnis" spalio 22 d. rašo: "Kauno telefono stotis jau gavo naujus įrengimus automatinei 700 abonentų stočiai pastatyti. Ši stotis jau montuojama ir greitu laiku pradės veikti. Tarpmiestinės stoties akumuliatorius vokiečiai išsivežė, o patį pastatą sudegino. Tarybiniai žmonės palaipsniui likviduoja visus sunaikinimus. Buvo pastatyti karinio tipo komutatoriai. Nuolat auga tarpmiestinių linijų skaičius. Kartu didėja ir tarpmiestinių pasikalbėjimų kiekis. Pavyzdžiui, 1944 m. gruodžio mėn. užregistruota 8.300 pasikalbėjimų, o 1945 m. gegužės mėn. jau 25.000. Paskutiniu metu atstatyta 10 telegrafo ryšio linijų, jungiančių 50 vietovių, į kurias įeina Kauno apskr. rajonas. Darba stabdo kvalifikuotų darbininkų stoka. Mieste plečiama ir radiofonija: pastatyta 31 garsiakalbis ir 750 radijo taškų."

MOKYKLŲ PADETIS JONIŠKĖLIO VALSČIUJE. - "Vilnis" spalio 22 d. persispausdina straipsnį iš "Tiesos": "Joniškėlio valsčiuje yra 25 liaudies mokytojai. Be miestelyje esančių mokyklų, kaimuose yra 17 pradžios mokyklų, kurių dauguma, neturėdamos savo patalpų, sutalpinamos seklyčiose. Namų savihinkai nepatenkinti tuo ir visaip stengiasi trukdyti mokyklų darbą, o kartais jėga bando pašalinti mokyklas iš savo namų. Taip atrodo lietuviškųjų buožių ir jų samdinių lietuviškųjų nacionalistų patriotizmas.

Visi mokytojai skundžiasi, kad nėra laikraščių, knygų, kas labai trukdo kultūrinį darbą kaime. Patikrinus šį reikala Joniškėlio pašte, pasiškėjo, kad vien "Tiesos" Joniškėliui skirta 300 egz. fondas. Valstiečiai šiais laikraščiais nesusėję pasinaudoti, kadangi prenumeratai iš valstiečių surinkti buvo duota tik 3 dienos laiko. Paskubomis atliekant skirtų 300 laikraščio egz. išskirstymą, 104 "Tiesos" egz. užsiprenumeravo Joniškėlio gyventojai, o 196 egz. - vienas spekuliantas, kuris lupa nuo norinčiųjų gauti laikraštį dešimteriopa kaina. Šis reiškinys tik kelia vietas gyventojų pasipiktinimą.

Joniškėlio valsčiaus mokytojai turi ir ekonominį sunkumą. Jie reguliariai gauna maisto korteles, bet pagal šias korteles

viėtos kooperatyvas jiems maisto neduoda. Vis dėlto, nepaisydami didelių sunkumų, mokytojai su dideliu įsibūtinimu imėsi visuomeninio darbo. Pavyzdžiui, valsčiaus vydomojo komiteto pirmininkui pasiūlius padėti jam praveisti staliatitės vaikams valstiečių pasėlių surašymą, visi susirinkinę dalyvavusieji mokytojai su noru ėmėsi šio darbo ir pasižadėjo apie save suburti šiam darbui aktyvą. Kai kurie mokytojai vadovauja jaunųjų valstiečių rateliams.

Keturios valandos, praleistos Joniškėlio liaudies mokytojų tarpe, sukėlė daug žavinčių minčių, kad Lietuvos TSRS kaimo inteligentija išitraukia į kuriamąjį darbą ir vis didesniu mastu užsibrėžia sau naujus kultūrinio darbo barus."

Tuo straipsnis ir baigtas, o skaitytojui taip ir nebeaišku, kokios gi ištikrųjų 25 Joniškėlio valsčiaus liaudies mokytojų pareigos.

SOVIETAİ SKELBIASI PRADĖJĘ PRAMONĖS ATSTATYTI. - "Vilnis" spalio 30 d. numeryje skelbia "Eltos" žinią apie didelius bolševikų pradėtus Lietuvos pramonės atstatymo darbus. Tarp atskirų išvardintų darbų pirmoje eilėje minimi Vilniaus mechaninių dirbtuvių, Kauno vandentiekio, Kauno drabužių siuvimo fabriko, "Drobės", Marijampolės cukraus fabriko ir kt. atstatymo darbai. Pranešime taip pat pažymima, kad iki spalio revoliucijos minėjimo turėjo būti dar atstatyta Kauno telefono stotis, Kauno Jaunojo Žiūrovo Teatras, Šiaulių Teatras, Šiaulių odos apdirbimo fabrikas Nr. 6 ir kt.

"DAILE" VEIKIA. - Amerikos lietuvių komunistų laikraštis "Laisvė" paduoda šią žinią: "Vokiečių apiplėštas "Dailės" kombinatas sparčiai atsikuria. Šiais metais išleido plataus pareikalavimo gaminių už 300.000 rublių. Kauno kombinatas turi savo skyrius Vilniuje ir Panevėžyje. Neno dirbinių dirbtuvės organizuojamos ir Klaipėdoje.

KAIP ĮAMŽINAMA SALOMĖJA NERIS. - "Laisvė" praneša: "Tarybų Lietuvos vyriausybė padarė šitokį nutarimą neseniai mirusiai poetei Salomėjai Neriai įamžinti: "Poetės Salomėjos Neries - Bučienės atminimui įamžinti Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Taraba nutaria: 1. Pastatyti Vilniuje poetės Salomėjos Neries paminklinį biustą. 2. Pavadinti Kauno gatvę Salomėjos Neries vardu. 3. Pavesti Valstybinei Grožinės Literatūros Leidyklai išleisti 1945-46 metais pilną Salomėjos Neries raštų rinkinį. 4. Pavadinti Vilniaus Mergaičių gimnaziją Salomėjos Neries vardu. 5. Paskirti Vilniaus Universiteto Istorijos Filologijos fakultete Salomėjos Neries vardo 400 rublių stipendiją."

ŽMONIŲ IŠNAUDOJIMAS KOMUNISTIŠKUOSE DVARUOSE LIETUVOJE. - LAIC. - Lietuvos ūkininkai buvo žinomi kaip ypatingo rūpestingumo ir darbštumo žmonės. Tačiau, naikinant privatine nuosavybę ir Lietuvos ūkininkus varant į komunistinę sėvarus, jų susidomėjimas ūkio darbais menkėja, nes dirba ne sau. Tad išnaudoti visas žemės ūkio darbininko jėgas, dabar įvesta premijų ir akordinio darbo sistema. Kolchozuose pasėdėta mokėti premias po 5 svarus grūdų ir ne daugiau 2 rublių pinigais už kiekvieną 10 kg gerai paruoštą linų pluoštą.

K A I P J Ė P L A U K Ė Š V E D I J O N K A I P P E L Ė S N A R V E L Y J E

1944 m. bolševikų armijos antrą kartą pasiekė Lietuvos sienas. Frontas su visomis baisybėmis vėl griuvo ant mūsų galvų. Po vasaros ofenzyvos du trečdaliai Lietuvos atsidūrė bolševikų rankose. Puzimta liko tik vakarinė dalis – Žemaitija, maždaug, pustrečio apskričio. Tomis savaitėmis Žemaitija buvo panaši į skruzdėlyną, visaip judantį ir bėgiojantį. Tačiau visiems buvo aišku, kad ir šio kraštelio dienos yra aiškiai suskaitytos. Pirmasis okupantas vokiečiai iš nusiminimo ir pykčio siuto ir dantinis griežė. Teroras pasiekė visokias viršūnes: žmonės masiniai buvo gaudomi iš darboviečių, bažnyčių ir naktimis iš lovų ir varomi įtvirtinimų darbams.

– Kur dabar bedingti? – išsigandę žmonės klausė vieni kitų.

Bet patarimo niekas niekam negalėjo duoti. Priekų mirtis staigi, užpakalį mirtis su ilgesniais pasilankinimais. Visur priešas, o šone Baltijos jūra. Bet skęstantis griebiasi ir šiaurdo. Ir dabar nevilties apintų žmonių akys nukrypo į Baltiją: už jos šviesus demokratiškas pasaulis, laisvas nuo visų baisių ir prievartavimų. Bet norint patekti į jį, reikia nugalėti bangas...

NA, IR PRASIDĖJO...

Mūsų pajūris nebuvo gausus laiviūkščiais, kurie įstengtų perplaukti Baltiją. Susidarė įvairiausios "transporto kompanijos". Vienos vežė iki Švedijos arba Gottlando, antros, kad pasisavintų keleivių čemodanus, vežė į jūros dugną, tiesiai pas Neptūną, trečios už gerą pinigą vežė tiesiausiu keliu į Vokietijos koncentracijos lagerius ar kalėjimus. Šiame "biznise" stropiai dalyvavo ir nacių Gestapas. Tad ir buvo sunku žinoti, kuris laiviūkštis tikresnis, į kurį saugiau lipti.

Nesaugiausias kelias skaitėsi išplaukti iš ruošo į ventotą Liepoją, kur pajūris buvo apgyventas latvin žveiais. Tie žmonės buvo gana naivūs ir daugelis iš jų tikėjo į vokiečių pliauškalus apie "naująją Europą", todėl su keleiviais dažnai ten visko nutikdavo...

KIEK KAINAVO TOKIOS NETIKROS KELIONOS

Pajūry tą vasarą sėdėjo daug žmonių, visaip besislapstančių nuo vokiečių persekiojimų. Nemėžai ir išvažiavo, bet mažai kas Švedijos krantus pasiekė. Vienus vokiečių sargybiniai laivai pasigavę nusitempdavo į Rygos, Liepojos ar Daningo uostus, kitus laiviūkščius paskandindavo lėktuvai, tretį patys nenugalėję Baltijos nugrimdavo į dugną, o kitus keleivius nešori vežėjai aukštoje jūroje išsodindavo per bortą, kad netrukdomi galėtų pasiimti jų čemodanus... Ir tokios nuotykingos kelionės kainuodavo gana brangiai: 150-300 auksu rublių.

KRETINGOS KOMENDANTŪRA KELIAVI Į ŠVEDIJĄ...

Stambesnę plaukimą Švedijon buvo suorganizavusi vadovavo lietuvių komendantūra Kretingoje. Bet išėjo nelabai vėlusiai. Vieną dieną komendantūra net sunkvežimiais ėmė kraustyti va-

jūrio link. Vežė čemodanus, bylas, net stalus su spintomis. Pajūry susikrovė į tris kuterius, kariškių tarp ir gerckas būrys civilių, žinomų visuomenei asmenų. Bet krante kilo neramumas. Mūsiškiai išstūmė lauk pora vokiečių pareigūnų, kurie buvo parūpinę kuterius ir norėjo plaukti drauge į Vokietiją. Žinoma, mūsiškiams su jais buvo nepakeliui. Apleisdami krantą mūsiškiai užgrajino išvisų turimų šaunamųjų patieklių... O šitie vokiečiai užaliarmavo jūrų sargybas, ir po kurio laiko visus tris komendantūros kuterius pačiupo vokiečiai netoli Švedijos krantų, nusivežė į Rygą apkasų kasti, ir iš ten mūsų keliauninkai tik lašiniais beišsipirko...

VAIKAS IŠDAVĖ VISUS

Iš Šventosios uosto išplaukė vienas žvejų kuteris su penkiolika keleivių: vyrų, moterų ir vaikų. Aukštoje jūroje juos sustabdė vokiečių sargybinis laivas. Keleiviai pasislėpė kuterio dugne po brezentais. Vokiečiai patikrinę ir nieko įtartinio nepastebėję be teisėtos įgulos, jau buvo beapleidžią kuterį, bet vienas vaikas, matyt, po brezentais pritrūkęs oro, ėmė staiga rėkti, nors ir buvo prižadėjęs tylėti... Keleiviai buvo atrasti ir nugabenti į Liepojos kalėjimą.

MARGŲ MARGESNI GANDELIAI

Pajūry kasdien skraidydavo vis nauji ir margi visokiausi gandeliai. Kiek prišnekėta apie Baltijoje ant inkaro stovinčius anglų ir amerikiečių laivus, kurie pasiryžę "žūt būt" neužleisti Šemaitijos... Kiti vėl kalbėjo apie Amerikos lietuvius, kurie susitarę su švedų valdžia gelbėsia bėgliams perplaukti per jūrą. Esą, jie parūpinę greirus motorinius laivėlius, kuriais bėgliai bus pristatomi į švedų laivus...

Tačiau šių geraširdžių užjūrio lietuvių niekas nesutiko. Tik vėliau buvo sužinota, kad keli skrybėliuoti vyrukai nekuriosios pakeleivingus kalbino, sakydamiesi esą "lietuviai iš Amerikos" ir siūlydami nemokamai nuvežti į Švediją. Tačiau "geradariai" buvo atpažinti – pasirodė, tai buvę vyrukai iš Klaipėdos Gestapo.

BUVO IR LINIJŲ APSITIKIMŲ

Viena skaitlinga grupė buvo susišnekėjusi plaukti vienu kuteriu Švedijon. Ir pinigai jau buvo sumokėti į linijinės bendrovės "Šventoji - Švedija" kasą.

Vidurnaktį susirinko pajūry prie didžiosios kopos ir laukė atplaukiant kuterio. Bendrovės "direktoriai" davinėjo paskutinius nurodymus:

- Laikytis tyliai ir nerūkyti. Pajūris vokiečių yra saugojamas ir kontroliuojamas. Kokio nors natikėto pavojaus atveju visiems, palikus viską, bėgti ir slėptis anose krūmais apaugusiose kopose. Praėjus pavojui visiems bus duotas ženklas vėl čia susirinkti. Mūsų žmonės taip pat eina kontrsargybas. Bet, ačiū Dievui, visur yra ramu, greit turi pribūti laivas...

Ir po valandėlės:

- Halt, halt. Pykšt, pykšt...

Kelionininkai galvotrukčiais nėra į kopas ir išsistatę, kur kas beišmanydamas, kaip kurapkos...

Ir vėl viskas nutilo. Bet jau pradėjo aušti, patekio saulė, atėjo pietūs, o ženklo – nė jokio. Keliaviečiai praalko, pradėjo kloti galvas iš savo slėptuvių, pagaliau atsargiai ėmė slinkti prie didžiosios kopos. Bet ten jau nebuvo nei vieno "direktoriaus" nei jų paliktų čemošanų...

Mat, būta žulikėlių...

"AR ČIA STOCKHOLMAS?"

Vieną gražią dieną sutikau du pažįstamus ūkininkus. Jie man pasakė:

– Norime atsisveikinti, Dievas vienas bežino, ar susitiksime kada...

– Tai kur?

– Plauksim per jūrą antran krantan... Visa grupė gaspađorių. Viską palikome Dievo valiai, pilnus žkius...

– Iš kurio uosto išplaukiate?

– Iš Butingės kaimo. Su latviais, švedais. Ale ir nuplėšė, ai brangiai nuplėšė. Bet kagi, gyvybės kaina...

Atsisveikinome mes širdingai: Dievas vienas bežino, ar kada bepasimatysime...

Už kelių dienų aš juos vėl sutikau.

– Ar jau iš Švedijos?

– Jau...

Ir jie papasakojo savo kelionės išpūdžius.

– Išplaukėme vidurnaktį. Jūra nerami, bangos šėlsta... Galvojame, kad tik pasiektume Švediją, kad tik neisvirstume... Jau išaušo, kranto seniai nebematyti. Paskui horizonte pasirodė žemės juosta. "Tai Švedija", pasakė laivininkai latviai. Išsodino į krantą. Širdis plaka: nežinoma šalis, nežinomi žmonės, nežinoma kalba... Kaip pradėsime, ką veiksime? Liname, o vis nesutinkame jokio žmogaus. Bet ji nė viena nemokame nė žodelio švediškai... Pagaliau pamatėme iš tolo miesto fabrių kaminus. Sutikome vieną vyrą, kurį vokiškai paklausėme: "Ar tai Stockholmas?" Šis pastatė akis ir prabilo latviškai: "Ar jūs išprotėjote, ar ką? Tūk čia yra Latvija, o tasai miestas vadinasi Liepojum... Ar jūs norėjote į Švediją?"

– Mat, būta apgavikų... Pavežiojo kiek po jūrą ir išsodino į krantą kažin kur prie Liepojaus...

A.V.

I V A I R U I R I D O M U

AR INTERIJŲ VARTOMASI DĖL STALINO VERTOS?

"Draugas" Nr.249 rašo: "Europoje plinta gandai apie Stalino ligą, grasinančią Stalinui mirtimi. Stalino sveikatos atstovai duoda pakenkamo pagrindo generolams ir politikieriams pasivaržyti dėl įpėdinystės Sovietų Sąjungoje. Vorosilovas kaip tik tuo sumetimu pabandė Vengrijos rinkimus praversti su vienu sąrašu, kadangi po Budapešto savivaldybių rinkimų patisėjo,

jog kitos partijos, surinkdamos vengrų balsus, gali privesti komunistų partiją rinkimuose prie katastrofos ir tuo pačiu pakirsti jo, kaip budinčio bolševiko, populiarumą. Molotovas geležine savo ranka išardė Londono konferenciją ir stengiasi suskaldyti anglos ir amerikiečius, sekdamas Hitlerio nacių liniją. Kaip tik tuo Molotovas norėjo įrodyti Stalinui ir Maskvos politikams savo pajėgumą apsaugoti sovietų interesus. Maršalas Žukovas atsisakė vykti į Vašingtoną neva sveikatos sumetimais, tačiau alijantų kontrolės taryboje Berlyne jis atsirado visiškai sveikas. Vienas prancūzų diplomatas pareiškė, kad maršalo Žukovo liga tai jo nenoras būti per toli nuo Maskvos, naujo Sovietų Sąjungos vado rinkimų arba bent varžybų už Stalino vietą metu.

NUOSTABUS BŪDAS POLITINĖMS PROBLEMOMS SPRĘSTI

"Draugas" spalio 27 d. numeryje talpina nuostabos ir dėmesio vertą žinutę iš Pietų Amerikos: "Lima, Peru. -- Generolas F. Hurtado, vyriausias kariuomenės inspektorius, didžiausioje miesto gatvėje stėjo dvikovon su pistoletu rankoje prieš revoliucijos partijos vadą Cesar Mansebo. Kiekvienas iš dvikovininkų paleido po tris šūvius, tačiau nei vienas iš jų nebuvo sužeistas."

SOVIETŲ SĄJUNGA PASILIKUSI VIENUT VIENA

"Draugas" Nr. 251 talpina iš Maskvos šaltinių gautą Sovietų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo pirmininko M. I. Kalinino kalbos ištrauką, kurioje neseniai Kalininas prisipažinęs, kad Sovietų Sąjunga ir vėl esanti vienut viena prieš didelius pavojus, nors didžiausi Sovietų Sąjungos priešai yra nugalėti. Laikraštis rašo: "Kalininas paminėjo nusiskundimus, jog civiliams trūksta daug pragyvenimui reikmenų, ir kad kai kurie iš Vokietijos grįžę kareiviai atrodo pakliuvę vokiškos kultūros įtakon. Kalininas pažadėjo, jog trūkumai greitai laiku išnyks, o apie kareivius pasakė: "Tiktai neprityrę ir be skonio vyrai galėtų patekti veidmainiškon... vokiečių kultūros įtakon, kadangi tik tokiems gali padaryti išpūdį turtingo vokiečio ūkininko išdekoruotos gyvenamios patalpos..."

10 MILIJONŲ AMERIKIEČIŲ UŽSTOJA PARALITIEČIUS

Amerikoje veikia plačios apimties organizacija "World Bill of Rights Association" /Pasaulinė žmogaus teisių sąjunga/, kurios tikslas yra kovoti už tų tautų ir valstybių nepriklausomybę, kurios atsidūrė bolševikų okupacijoje. Organizacijai priklauso suomių, latvių, estų, lietuvių, lenkų, serbų, vengrų ir slovakių tautų JAV piliečiai ir daug amerikiečių. Šita organizacija turi 10 milijonų narių. Sąjungos prezidentu yra JAV kongreso atstovas Okonskis ir direktoriais – po vieną atstovą iš kiekvienos tautos. Sąjunga prašo visas valstybes įgyvendinti ir vykdyti tas tezes, kurias numato Atlanto charta ir visiems užtikrinti laisvę ir nepriklausomybę. Sąjunga nusiuntė šį prašymą JAV kongresui ir prezidentui.

AMERIKOJE KYLA BALSAI PRIEŠ PASKOLAS SOVIETŲ S-GAI

Neseniai Princeton, N.Y., mieste praveistas bandyminis balsavimas išspręsti klausimui, kiek amerikiečių visuomenė palanki sovietams paskolos suteikimo reikale, davė nelauktai sensacingo rezultatus. "Draugas" Nr. 251 praneša, kad už reikalą padėti Sovietų Sąjungai balsavo tikrai 27 %, 13 % balsuotojų susilaikė ir 60 % balsuotojų pasisakė prieš bet kokią pagalbą sovietams. Laikraštis toliau pažymi, kad šių bandomųjų balsavimų rezultatai tuo labiau verti dėmesio, kad prieš pagalbos teikimą Sovietų Sąjungai pasisakė daugumoje ne kas kitas, kaip Jungtinių Amerikos Valstybių proletariatas.

IDOMUS TREJETUKAS

Yale universiteto futbolo komandon įstojo T. Brazilauskas iš Waterbury, Conn., kartu su dviem savo draugais. Įdomu tai, jog visi šie trys futbolininkai buvo kariuomenėje, tarnavo aviacijoje, visi trys buvo leitenantai, vairavo B-26 lėktuvus, pasakui visi trys buvo numušti virš Vokietijos, pateko nelaisvėn, buvo patalpinti vienon belaisvių stovyklon, visi trys buvo amerikiečių išvaduoti iš nelaisvės Moosburgo mieste ir dabar visi trys žais futbolą vienoje ir toje pačioje Yale universiteto futbolo komandoje.

HITLERIO IDEALAS - INDENŲ NUOTYKIAI...

Vidurio Vokietijoje atrasta privatinė Hitlerio biblioteka. Ten netrūksta partijos raštų, bet nėra nieko, kas prieš 1933 m. vokiečių literatūros buvo išleista į pasaulį. Trūksta visko, kuo galėtų įdomautis vokiečių valstybės kancleris, taip drąsiai kalbėjęs apie naujosios Europos sukūrimą...

- Man nieko jau nėra nežinomo, - kartą kalbėjo Hitleris. - Aš nežinau, ką aš iš knygų dar galėčiau mokytis.

Be anksčiau minėtos bibliotekos, diktatorius turėjo dar ir antrą privatinę biblioteką. Hitleris kadaise buvęs indėniškų nuotykių rašytojo Karl May garbintoju.

- Karl May knygos stovi prie mano lovos. Nemigo naktimis jos labiausiai man padeda.

Šie Hitlerio žodžiai atskleidžia jo galvosena, planus, intrigas ir vaikišką tikėjimą "visko laiminga pabaiga..."

"TAIKA BE LAISVES ESTIJAI, LATVIJAI IR LIETUVAI YRA PARADOKSAS"

Londone išleistoje knygoje "The Baltic Nations Estonia, Latvia and Lithuania" Dr. F.W. Pieks peržvelgia Baltijos pajūrio žemių padėtį, sąryšį su paskutiniais politiniais įvykiais Europoje.

"Ar šioms valstybėms yra teisybė, tegul jas paklausia", sako Dr. Pieks. "Ar Didž. Britanija gali jas užmiršti? Ne. Anglijos ~~kraš~~ tikslas yra įgyvendinti taiką ir priešintis pokarinio pasaulio užpuolimams. Ar būtų pateisinama tai, jei Anglija sau prisijungtų Norvegiją? Taip pat nėra tai pateisinama, jei Rusija prisijungtų sau Baltijos valstybes. Tas negali nutikti. Yra atėjęs laikas tai pasakyti. Taika be laisvės Estijai, Latvijai ir Lietuvai yra paradoksas."

P O L I T I N Ė A P Ž V A L G A

Viso pasaulio akys šiandien nukreiptos į Maskvą, kur vyksta JAV, Didž. Britanijos ir Sovietų Sąjungos užsienių reikalų ministrų konferencija. Apie konferencijos padarytus iki šiol nutarimus žinių dar negauta, bet šiuo metu įdomu žinoti ir tai, koki klausimai konferencijoje bus sprendžiami.

Svarbiausieji klausimai, kaip iš Vašingtono ir Londono pranešama, yra - atominės energijos ir jungtinių tautų organizacijos klausimai, tiksliau tariant, Rusijos pažiūra šiais klausimais, nes vakarų sąjungininkų nuomonės čia sutampa. Toliau - iš viso išsiaiškinti sovietų pažiūras visais svarbesniais pasaulinės politikos klausimais. "Kortas ant stalo", buvo pirmieji pranešimai apie gana staigiai sušauktos Maskvos konferencijos tikslus.

Be šių vyriausiųjų problemų numatoma svarstyti dar šiuos klausimus: Persija - atitraukimas sąjunginių kariuomenių ir Azerbeidžano sukilimas, Turkija - Montreux sutarties dėl sąsiaurių peržiūrėjimas, Lenkija - suvereniteto atstatymas ir demokratiški rinkimai, Balkanai - Vengrijos-Sovietų Sąjungos sutarties peržiūrėjimas ir demokratiškų laisvių atstatymas, Rumunijos ir Bulgarijos vyriausybių pripažinimas, Italija - sienų ir taikos sutarties su ja parengimas, Vokietija - centrinės vyriausybės sudarymas, Ruhro krašto internacionalizavimas, Pareinio atskyrimas, Japonija - kontrolės taryboje sovietų dalyvavimas. Pasiremiant pasisakymais šiuose klausimuose bus paruošta medžiaga taikos konferencijai /jungtinių tautų plenumui/.

Didieji pasaulio politikai ir spauda į konferenciją žiūri labai rimtai. Prez. Trumanas pareiškė, kad konferencija turės surasti bendrą tašką tarptautiniuose santykiuose. Londono konservatorių laikraštis "Daily Telegraf" rašo, kad tai yra svarbiausia ir sprendžianti konferencija; jos pasisėkimas ar nepasisėkimas pastatys ant kortos tarptautinius santykius. Kontaktas tarp didžiųjų valstybių turi būti išlaikytas, kitos išeities nėra.

Būdinga, kad min. Byrnes, skrisdamas į Maskvą, pakeliui buvo sustojęs Frankfurte ir tarėsi su JAV kariuomenės vadu generolu Mac Narney, o Anglijos min. Bevinas tarėsi su feldmaršalu Montgomery Berlyne. Išvykdamas iš Vašingtono min. Byrnes pareiškė, kad jis informuos sovietų vyriausybę apie Anglijos - Amerikos pasiūlymą atominę energiją kontroliuoti ir kad jis noris gauti tuo klausimu Rusijos nuomonę. Nusileidęs Maskvoje, Byrnes pareiškė: "Idėjos, kurios buvo padėtos Jaltos nutarimų pagrindu, privalo būti įgyvendintos."

Įdomius dalykus apie Balkanus atskleidžia "Associated Press." Prez. Trumanas JAV pasiuntiniui Etheridge buvo davęs ypatingus įgaliojimus ištirti politinę padėtį Balkanuose. Dabar Etheridge viešai paskelbė, kad apie demokratiją ir politinę laisvę sovietų įtakoje esančiose valstybėse negali būti jokios kalbos. Esą, nuomonių skirtumas tarp Rusijos iš vienos pusės ir Anglijos - JAV iš kitos pusės dėl okupacijos metodų ir sąlygų Bulgarijai bei Rumunijai buvo dalinai Londono konferencijos iširimo priežastis.

Prancūzijos pasipriešinimas sudaryti Vokietijos centrinę vyriausybę sudaro vieną klausimą tarp daugelio kitų Maskvos

Konferencijoje. Gen.de Gaulle pareiškė neturįs pretenzijų, nepakvies jį į konferenciją, su sąlyga, jei Prancūzija liečiantieji klausimai nebus ten sprendžiami. Dabar iš Paryžiaus pranešama, kad Prancūzijos vyriausybė stengiasi patikrinti sau Rusijos paramą Ruhr'o srities internacionalizavimo klausime. Čekoslovakijos užsienių reikalų ministerija pareiškusi Ruhr'o srities klausime palaikanti Prancūzijos nuomonę, o JAV ūkio ministerija pareiškė, kad Ruhr'o krašto ir Pareinio atskyrimas nuo Vokietijos yra būtinais reikalingas sutrukdyti Vokietijos pramonės atkūrimą. Pats gen.de Gaulle spaudos atstovams pareiškė, kad vienos kartos laikotarpyje Prancūzija buvo tris kartus Vokietijos užpulta, tad Prancūzija norėtų, kad Reicho niekad daugiau nebūtų.

Olandų Indijoje reikalai negerėja. Išsodinus Javos saloje anglių kariuomenės pastiprinimų, indonezų nacionalistų valdžia pareiškė, kad sukels visą indonezų tautą, jei pastiprinimų siuntimas nebus sustabdytas. Klausimas nelengvas. Atrodo, kad indonezų tautinis sukilimas nėra vien japonų sukurstytas. Priežastys slypi daug giliau. 66 milijonai gana kultūringų indonezų, matomai, nenori būti valdomi 8,5 milijonų olandų. Čia prisideda dar kad kurios olandų vyriausybės klaidos. Savo laiku ji buvo pareiškusi, kad su savo kolonijomis nori gyventi kaip lygus su lygiu, bet vėliau vyriausybės taikytos kolonijoms priemonės neatitiko tuos pažadus. Be to, Olandija yra monarchija, o indonezai linke, kai kurių korespondentų pranešimais, tvarkytis demokratiškai. Olandija, buvusi kadaise turtingiausia Europos kontinento valstybė, šiandien yra visiškai sugriauta ir gyvena pusbadžiai. Šios visos priežastys tarp turtingų kolonijų ir elgetos metropolijos sudarė lyg ir prarają, per kurią dabar sunku beatstatyti ryšį.

Persijos klausimas stovi vietoje. Anglijos ir Amerikos notos sovietams atitraukti iš Persijos sąjungines kariuomenes iki sausio 1 d. atnestos. Pasilieka senas 1942 m. padarytas susitarimas atitraukti kariuomenes iki 1946 m. kovo 1 d. Nežiūrint į tai, JAV karinės pajėgos iš Persijos atitraukiamos iki sausio 1 d.

Kol Irano diplomatai keliauja į Maskvą ginti savo reikalų, paskutiniai radijo pranešimai patvirtino, kad sukilimas iš Azerbeidžano persimetė į kaimyninę provinciją, vadinasi, plešiasi. Sovietų spauda pasisako, kad apie tariamą Azerbeidžano sukilimą sukeltas triukšmas turi tikslą paslėpti reakcionierių užmačias slėgti Azerbeidžano demokratiškas pastangas.

ŽIEMĄ PRALEISIME STOVYKLOSE

Latvių laikraštis "Dzintene" Nr.4 paduoda sunkiai patikimą žinią: "Latvių stovyklą Wiesbadene apžiūrėjęs Mil.Gov.D.P. dalies majoras Smulsas pranešė, kad pabaltiečiams žiemą teks praleisti stovyklose. Išvežimas į gimtine įvyks tada, kai Latvija bus atnaujinti laisve Amerikos ir Anglijos protektorate. Majoras Smulsas šią pranešes visų trijų Baltijos tautų atstovams."

K R O N I K A

25 METAI LIETUVOS TEATRUI. - Gruodžio 19 d. mūsų teatras mini 25 metų sukaktį. Rusų carų priespaudos metu iš kluonių spektaklių išaugęs lietuviškasis teatras mūsų nepriklausomybės laikais suklestėjo visame savo pajėgume ir atsisotojo kaip lygus šalia vakarų valstybių teatrų, turinčių savo istoriją ir tradicijas. Skaudu, kad šią gražią teatro sukaktį negalime minėti būdami savo tėvynėje.

IŠEJO IŠ SPAUDOS MOKYKLINIAI VADOVELIAI. - Kaip pranešama iš Tūbingeno, ten išleista Stepo Zobarsko pradžios mokyklai vadovėlis "Aušrelė" III d. Vadovėlis platinamas per L.S. Württembergo apyg. švietimo vadovybę. Netrukus iš spaudos išeina "Aušrelės" II d. ir kun. Žitkaus "Tėvų mūsų".

RAŠYTOJO JURGIO SAVICKIO DARBAI. - Iš Prancūzijos pranešama, kad žymus lietuvių rašytojas ir diplomatas Jurgis Savickis sunkiai serga. Turėjo net tris priepuolius ir kraujaplūdžius per gerklę ir nosį. Rašytojas yra paruošęs spaudai apysakų rinkinį ir pradėjęs rašyti savo atsiminimus ir iš šio karo išpūdžius, "Žemė dega" vardu.

KAS NAUJO NURTINGENE. - Gruodžio 12 d. liaudies universiteto paskaitų rėmuose doc. G. Galvanauskas padarė pranešimus apie naujosios lietuvių tremtinių organizacijos santvarką ir tikslus bei bendrą pasaulinės politikos padėtį. - Gruodžio viduryje visa Nūrtingeno lietuvių kolonija apgyvendinta privačiuose butuose atskirame kvartale. - Aktorius-režisierius Stasys Pilka gruodžio 16 d., talkininkaujant Žemaičių Teatro aktoriui B. Steponavičiui, davė lietuvių literatūros rečitalį. Dvi malonios valandos paliko gražų išpūdį Nūrtingeno lietuviuose.

KITOSE LIETUVIŲ KOLONIJOSE. - Nuo gruodžio 1 d. Weilheime praplėsta pradžios mokykla, atidarant penktąjį skyrių. - Weilheimo lietuvių gyvenimą pajvairino Tūbingeno lietuvių tautinis ansamblis, gruodžio 9 d. davęs čia koncertą. - Kircheime pradėtas leisti radijo pranešimų ir vietinių informacijų biuletenis "Išėivių žinios".

PASKIRTAS VATIKANO MISIJOS ATSTOVAS. - Vatikanas suruošė iš eilės jau trečią ir pačią didžiausią misiją į Vokietiją D.P. reikalui. Ši misija susideda iš jai vadovaujančio arkivyskupo Carl Chiarlo, jo sekretorių ir kiekvienos tautybės pabėgėliams katalikams skirto atskiros atstovo. Tokius savo atstovus turi lietuviai, lenkai, ukrainiečiai, rumunai, italai, jugoslavai, slovakai ir vengrai. Lietuvių atstovu Šv. Sostas yra paskyręs kun. Dr. Viktorą Pavalkį, kuriam pavesta taip pat rūpintis latvių ir estų katalikų reikalais. Šiuo metu šios misijos lietuvių atstovas lanko mūsų šalių stovyklas Vokietijoje. Iki šiol aplankyta Aschaffenburga, Würzburga, Bambergu, Ansbachu, Ingolstadte, Eichstättė, Regensburgu, Münchenu ir Augsburgu lietuvių.

M A G A R Y Č I O S

ŠNEKTELĖS LITERATŪRINĖMIS TEMOMIS ARBA MŪSŲ KŪRĖJŲ GYVENIMAS IR DARBAI

Reutlingene mes sutikome Pulgį Andriušį ir turėjome su juo pasikalbėjimą apie naujus literatūrinius vėjus.

- Ką tamistėlė dabar veikiate? - be ypatingų išangų užklauso gerbiamąjį Pulgį.

- Verčiu.

- Puiku. Ak, atleiskite, girdėjome, berods, verčiate humoristinius Ch. Dickenso "Pikviko užrašus"?

- Ne. Aš dabar verčiu savo švarką kiton pusėn.

---O---

Keliaudamas po margą svieta, Nürtingene buvo sustojęs Liudas Dovydenas ir lankėsi mūsų redakcijoje. Pasišnekėjus apie šiokeles tokeles ir užklausus apie jo planus ir darbus, rašytojas atsakė:

- Smukau. Smukau aš dabar iki to, kad vėl pradėjau rašyti eilėraščius...

---O---

Stasys Santvaras išeina su "Laivais palaužtom burėm". Dabar jau aišku, kad liksime čia: nei į Ameriką nei į Kolumbiją daugiau neišvažiuosime. Nežiūrint į šią tragediją, rašytojas dabar dainuoja Tübingeniečių ansamblyje. Mat, kaip gera turėti du amatus: jei trūksta popieriaus, tai galima dainuoti, ir neliksi be užsiėmimo. Sakysime, jo kaimynas H. Nyka - Niliūnas turi dabar tylėti. Matote, plepėti plunksna galima ir žuvies balsą turint, o tik jau ne dainuoti.

---O---

Poetas Bernardas Brazdžionis išleidžia kalendorių su vardais "keturiasdešimties lietuviškų kentėtojų".

---O---

Balys Gražulis yra įsikūręs Tübingene. Jis parašė novelių knygą iš lietuvių tremtinių gyvenimo Vokietijoje. Bet tuo rašytojo darbai nėra baigti. Dabar jis verčia. Ir verčia savo tuščią piniginę tai ant vieno, tai ant kito šono...

---O---

Stasys Pilka dabar yra dvasia be vietos. Müncheno teatrui nesusiklijavus, jis ėmė vesti klajūno gyvenimą, keliauja po lietuvių stovyklas ir, čemodano ietoje, vežasi literatūros rečitalį nuo Maironies iki šiai dienai. Gi savo materialinį čemodaną kažin kur paliko, bet pamiršo kur. Rašant dabar būtina kažkodėl pažymėti kaip kas gyvena: iš kortelių ar be kortelių. Pilka gyvena iš kortelių. Tik dabar neaišku, kurie kuriems turi pavydėti: ar tiems, kurie gyvena iš kortelių, ar gyvenantiems be kortelių?...

---O---

Iš Kirchheimo mums praneša: vienas buvęs oficiozo redaktorius gavo naują pasiūlymą - redaguoti stovyklos sienlaikraštį. Bet pasiūlymas netapęs priimtas...

...Gervės kelią, gulbės kelią. Debesų keliu plačiuoju - aš važiuoju...

--o--

Redaktorius Vincas Oškinis dabar Nürtingeno lietuvių kolonijoje kepa duoną. Neseniai jis gavo kvietimą redaguoti lietuvišką savaitraštį, kuris išesisiaš Stuttgarte. Redaktorius į kvietimą atsakęs:

- Gal redaktoriauti surasite kur nors kokį kepėją. Aš jau geriau liksiu duoną kepti...

--o--

Mes bandėme susisiekti per radiją ir su anglų zonoje gyvenančiais kūrėjais ir pasiteirauti koki ten bėra literatūriniai pasilaikymai. Tačiau bangos buvo pertrumpos, tad susirišti nepavyko.

Al. Banis

KALĖDINĖ ENCIKLOPEDIJA

KALAKUTAS - sunkiai vaizduotėje beatkuriamas daiktas, augęs ir bujojęs Lietuvoje.

OPTIMISTAS - keistas žmogus, vis dar tikėjęs, kad Kalėdoms gausime pakietuką su raudonu kryžiumi.

TREMTINIO KALĖDINIS STALAS - iš palėpės ištrauktas trimis kojomis švabiškas stalas ir ant jo padėtas paveikslas, vaizduojantis Kalėdų šventes Lietuvoje. Kas tokio paveikslo neturi, žinoma, lieka be kalėdinio stalo...

VIZITININKAS - žmogus, gyvenęs tuščiomis viltimis.

LITRAS - labiausiai prieš šventes linksniuotas žodis, bet neturįs jokios realios reikšmės. Vieni jį vaizduojasi kaip patvory numestą kiaurą skardinį indą, kuris kadaise tarnavo pieno matavimui, kiti jį vaizduojasi kaip stiklinio kalno viršūnėje sėdintį karalaitį, kurio joks mirtingasis dabar negali pasiekti...

KALĖDŲ SENELIS - senas, subankrotavęs diedas, kuris beturi tik tuščią ir kiaurą maišą.

UNRRA - naujųjų laikų Kalėdų senelė, kurios laukia ne tik maži, bet ir dideli.

KALĖDINĖ EGLUTĖ - medelis, primenąs žirnių sriubą, nuo kurios akyse žalia darosi...

PRIETELIUS - žmogus, kažin kur susikombinavęs Kalėdoms vyno.

"Apžvalga" išleidžiama tris kartus per mėnesį: 10, 20 ir 30 d.d. Redaguoja J. Sodaitis ir A. Valentinas. Adresas: Nürtingen, Katharinenstr. 31/1 /Württemberg/.